

РОДАС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України

№ 68 (818) • Середа, 13 квітня 1994 року • Ціна договірна

На хуторах поблизу Диканьки — посівна

Сіють ярі, цукровий буряк, овочеві культури. Підживляють і пересівають озимину, закривають вологу, готують ґрунт під соняшник, кукурудзу. Працюють подекуди цілодобово, бо цюгогічна весна раптова, суха, отже, треба все встигнути в один день. А він, як відомо, рік годує. Селянин це розуміє і вже ні на кого, окрім себе, не надіється.

— Що зробимо, те й наше, — каже директор радгоспу «Стасівський» Геннадій Головін. — Тому й трудяться люди в полі самовіддано, старanno.

— Але нерідко нам не віддають заробленого, — доповнює представник Президента в районі Михайло Перехрест. — На сьогодні району мні 6 мільярдів за м'ясо, 2 — за молоко, а в селі ні за що купити найнеобхіднішого. Зарплату місяцями не видають людям. Якщо з наливом це як-так обходиться — виміняли на бартер, то за міндобрива, запчастини платити нічим. Але сіяти треба — і ми сіємо.

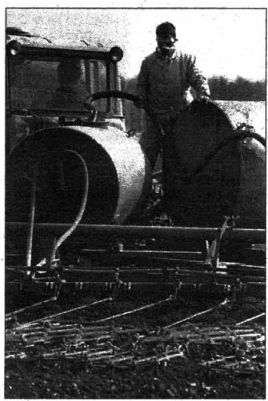
Така вона, власне, і є, селянська філософія: якби бури над головою не шуміли, якби політичні баталії не гриміли довкола, а поле треба засіяти. Щоб бути з хлібом. А будемо з хлібом — будемо жити.

На фото: представник Президента в районі Михайло Перехрест, директор радгоспу «Стасівський» Геннадій Головін на буряковій плантації з механізаторами Дмитром Кучмієм, Віктором Олексієм, Миколою Сушком та агрономом-хіміком Володимиром Заболотком; сівають асфальт в роботі.

Поштабська область.

Григорій ГРИНЬ.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Вибори-94

Демократи визначають фронт

На прес-конференції за підсумками парламентських виборів лідер Руху народний депутат В.Чорновол заявив, що його організація ці вибори не прогала, як не виграли їх комуністи, котрі разом з іншими лівими набрали, однак, третину голосів у цьому парламенті, а отже, можуть залюбуватися прийняття будь-якого важливого конституційного рішення.

На думку В.Чорновола, в новому парламенті політична боротьба триватиме за так звану «справу влади» і незалежних кандидатів, які об'єктивно змушені будуть грати роль політичного центру. Нова ВР, за словами В.Чорновола, буде дієздатною за однієї умови: коли почне з розгляду важливих соціально-економічних питань, а не суто політичних.

Ще один рухівський лідер, І.Зець, сказав: через недосконалу тактику демократи не змогли «завоювати» географічний і політичний центр країни — Київ і Київську область, де вибори переважно не відбулися, а отже,

рухівська діяльність має «перетворитися на фронт боротьби за демократію, за Київ і область».

А в Токмаку коса натрапила на камінь

Без своїх редакторів залишилися після повторного голосування обидві мелітопольські газети — «Новий день» і «Мелітопольське ведемо»: Степан Ткаченко та Геннадій Угаров стали народними депутатами України.

Два представники в новому парламенті буде й від запорізького підприємства «Мотор Січ»: комуніст Микола Таран та безпартійний Федір Судниця, підтримуваний демократичними партіями та Рухом, перемогли в сусідніх округах. Останній, до речі, «вибив» із колії колишнього народного депутата Валерія Ізмайлкова. А ось Борис Олійник (КПУ) та Сергій Соболев (ПДВУ) у на цей раз вперше змогли здолати своїх опонентів і не політати стін Верховної Ради України.

Нового лідера у своїх лавах доведеться шукати комуністам обласної організації, бо

слюсар-електрик Запорізького електрозормованного заводу Юрій Сизенко, який очолював її, також відійшов до Києва.

Єдиною і першою представницею запорізького жіноцтва в парламенті незалежної України стала генеральний директор СП з надання аудиторських послуг «Незалежність» Олександра Кужель.

А всього на сьогодні від Запорізької області вже обрано 16 народних депутатів. Не поспішаючи сказати 17, бо йде перевірка правильності підрахунок голосів у Бердянському міському виборчому окрузі № 185, де до люді вирішувати ледь не соті проценти. А ось виборчим містом Токмака та району доведеться пережити ще одні вибори — тут, обрано кажучи, село не поділило влади з містом.

Володимир ДУПАК.

Запорізька область.

Під звуки рекевіму

Поділя. Повторні вибори на Вінницькій, Хмельницькій і Тернопільській збіглися з найголовнішою у житті кожного селянина кампанією — посівною.

Та напружена праця у полі не зрівнала ви-

борів. У всіх виборчих округах краю вибори відбулися. Але там, де кандидати представляли одну політичну течію чи партійний блок, виборці не змогли комуся віддати переваги. Це, в основному, й спричинило, що в нинішньому турі виборів у Вінницькій області не обрано депутатів у п'яти виборчих округах, у Хмельницькій — у чотирьох, у Тернопільській, за попереднім підрахунками, — в двох. Показово, що Поділля віддало багато голосів за представників столичних сільськогосподарських та наукових установ.

Цього ж дня у селі Івки, що на Хмельниччині, відбувся мітинг-реквієм у пам'ять жертв сталінських репресій. Три населені пункти цієї сільської Ради найбільше постраждали від тоталітарного режиму. 36 чоловік розстріляно, дев'ятеро не повернулися із місць заслання. Їхні імена золотом виکارовано на пам'ятному знаку. І, можливо, ці дві події — вибори і громадська паныха — не випадково збіглися. Історія нагадує депутатам уже нової Верховної Ради, що вони мусять відкинути амбіції, політичні чвари і знятися за державотворчий процес.

Михайло ВАСИЛАШКО.

Засідання Президії Верховної Ради України

12 квітня відбулося засідання Президії Верховної Ради України під головуванням Голови Верховної Ради України Івана Плюща. Розглянуто попередні підсумки виборів народних депутатів України. З інформацією про це виступив голова Центральної виборчої комісії Іван Бемець.

Розглянуто також інші питання державного життя.

Крим: нові перестановки

Напередодні останнього засідання президії Верховної Ради Криму старого скликання, яке відбулося під головуванням М.Вагрова 12 квітня, було перервано передачі українського радіо і в прямому ефірі виступив прес-секретар президента Криму В'ячеслав Лебедєв. Він сказав, що указом Ю.Мешкова звільнено з посади міністра внутрішніх справ Республіки Крим Олександра Плюща і призначено на цю посаду генерал-майора Валерія Кузнецова. Звільнено також голову СВУ по Республіці Крим Івана Коломйцева і призначено на цю посаду Володимира Лепіхова. Призначено міністрів: фінансів — Людмилу Зайцеву та економіки — Андрія Чернявського.

Президія Верховної Ради Республіки Крим прийняла рішення призначити сесію новообраного парламенту на 10 травня ч.р., а також покласти обов'язки окружної виборчої комісії з виборів Президента України на комісію з виборів народних депутатів Криму. М.Вагров зазначив, що призначення силових міністрів Криму без погодження з відповідними відомствами України — протизаконне.

Підприємці

Піратство по-сусідськи

Інцидент в Одесі: то з чийого ж боку провокаційні дії?

Вже кілька днів у засобах масової інформації Росії та деяких інших країн мусуються події, що мали місце в Одесі у зв'язку з інцидентом на кораблі підтримки Чорноморського флоту «Челюскін», а також подальшим рішенням українських військових структур реформувати один з військово-морських підрозділів. Факти при цьому перекручують, висвітлюють односторонньо й упереджено, з нагнітанням пристрастей (чого варті, скажімо, твердження про якість насильницького розбродження військовослужбовців, наявність поранених та заложений, арешт офіцерів із застосуванням нарічників і т.п.), а дії української сторони безастережно розцінюють як провокаційні (на такій точці зору стає, на жаль, і уряд Російської Федерації, надіславши спеціальну заяву уряду України).

Що ж сталося насправді? Давайте послухаємо безпосередніх учасників події.

(Закінчення на 2-й стор.).

Дорогоцінний сплав

В італійському місті Остія завершився чемпіонат Європи з вільної боротьби. Українська дружина «вишлявила» дорогоцінний сплав. Золоту нагороду виборов Мірабіл Валієв (Київська область) у найпрестижнішій ваговій категорії 130 кг. В нас ще три бронзові нагороди: у Віктора Єфрема (48 кг), Асламбека Фідарова (57 кг), Романа Мотровича (68 кг).

Риба потім буде...

Наслухавшись пристрасчних депутатських промов про чергову організацію соціального захисту селян, зайшов до мене голова ради ветеранів війни та праці П.Журавель і не без лукавства розповів давню притчу про чоловіка, який наказував: «Смаж, жінко, рибу!»

— Так немає ж риби, — відказувала дружина.

— Коли я сказав, то смаж! Риба потім буде...

Вікторианці, куди ж ти старий, я спалення, що ж їжа до жарти, коли в господарстві таке становище, перекажі тяміння і найадекватніший анекдот! Суціль сам. За реалізацію державної продукції полів і ферм розраховували одержати бодай сотню-другу мільйонів купонно-карбованців. А маємо, вибачайте, дулю з маком. Хотіли до зими закупити палне, мінеральні добрива, насіння, різне завізаччя. Сьогодні це набуває додаткової гостроти ще й тому, що кілька озимих посівів не з нашої вини опинилися під шаром критичних для них температур. Не бачити цих та інших негараздів, які щільно обсядають село з усіх боків, може тільки зовсім позбавлений свогіт і чуття господаря пробідашів, або сак-так замаскований політичний авантюрист. Трапляються, на жаль, і такі. Туди в передвербове багаття жбураються поспівденні інтереси доайрианих селян. У першу чергу, звісно, потягують пенсіонерів, таких у нашому господарстві на 387 прапарочків припадає 726 чоловік. Із них 62 самовитих дідусів і бабусь, які доживають віку в таких, як і самі, хатах, на які наклав свій відбійок час і, як правило, на околицях. Кожний третій з них потребує сторонньої допомоги.

— Краще подумайте, як не захищати таких людей ніч-ніч з морозами та завізаччя, — нагадує Пилипів Микитович.

Закони цієї слава народним депутатам, тепер на боці селян.

А він дивиться на мене, їй-бо, як на інюпанатенна. І просить назвати бодай один із прийнятих Верховною Радою України закон, який би реально поліпшив селянське життя-буття. Навіть обійчики керівників держави, які вони давали на другій частині Всеукраїнського з'їзду представників колективних сільгоспінтересів щодо врівноваження ціл на промислову і промислову продукцію, виявилися мильними бульками.

— От-от, — підпівня думку ватажок пенсіонерів, — як розібратися, які теревні по підтримку державою селян в пусто-порожньому обійчаниці.

А поф! Правильно. Приймаючи в мене не знайомі докази, щоб заперечити бувалою содагу і мдулоу-мудороу. А в ній особі, звісно, і всім ветеранам, які на своїх

плечах витримали тяжкі негоди війни та пововених відбубів і реорганізацій. Як по правді, то ми і нині живемо за їхній захист.

Щоб бодай частково відшкодувати збитки, які і сьогодні продовжують зазнавати старі люди від знецінення своїх трудових заощаджень та мало що вартих стовів пенсійних купонів, правління колективного сільгоспінтересів імені Леніна серед перших господарств не лише Великобагачанського району, а й усієї Полтавщини, разом із радою ветеранів та професійним комітетом розробили, а збори уповноважених членів КСП затвердили спеціальну програму «Турбота». По-перше, широко

Прошу слова

живий девіз «Ніхто не забутий, ніщо не забуто», що його раніше, як правило, викошували, атакуючи жертви мнунюї війни, ми поширили і на живих колишніх воїнів та труадів, солдатських аів.

Територію господарства, а це крім райцентрівського селця, це і п'ять населених пунктів, розділаних на 16 ділянок. За кожною з них закріплено відповідального члена ветеранської ради. Активісти побували в кожній пенсіонерській оселі, з'ясували умови життя і першочергові потреби дідусів та бабусь. Чотири окремі пенсіонерки дали згоду переселитися змунувати до будинку ветеранів у мальовниче село Бутова Долина. Там за рахунок господарства створені належні умови для проживання, медичного та побутового обслуговування.

Щомісяця усім пенсіонерам з громадської комори за пільговими цінами відпускаємо крупи, борошно, м'ясо, олію, цукор, а по можливості і і комбівні виробів, вершкове масло, згущене молоко, інші продукти, які виробляємо спеціально для цих потреб на доволішніх підприємствах з давальницької сировини.

У тракторних бригадах і на тваринницьких фермах цілий рік працюють шість ідалень. Так от, це кілька роки тому у них харчувалися лише працюючі та вряди-годи командировані в село люди. Тепер правління господарства підтримало клопотання ради ветеранів і спільно організували справу так, щоб і після виходу на пенсію колишні труадники мали можливість за цю символічну ціну купувати абамененти на обід в ідальних за місцем колишньої роботи. Таких нараховується близько сотні чоловік. В умовах сьогодишньої скрути для старих, насамперед одиноких людей, це неабияка підмога.

Втім, сільські пенсіонери не з тих, хто виглядає дошкульні, склавши руки. Прикладам доброї роботи в громадському

подарстві подають великі знанці своєї справи — механізатори і тваринники І.Писаренко, С.Лобанова, І.Чугуй, Г.Твердохліб та ще багато достойних похвали. Це з їхньої ініціативи створено кооператив «Ветеран», у якому об'єдналися люди і яким уже не під силу самотужки впорати не те, що додатково віддану ділянку землі, а часом і власний гора. На їхні клопотання селцарка Рада народних депутатів видала із земель запасу ветеранському кооперативу 150 гектарів. Правління КСП допомогло обробити землю. Хай хоч і скромним, але конкретним результатом для кожного пенсіонера стали два центри зерна пшениці з кооперативного поля.

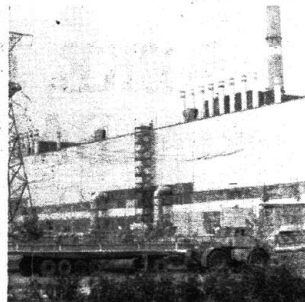
Але й ця, здавалося б, достойна добротою слова справа викликала чимало нарікань з боку тих, хто до виходу на пенсію не був зв'язаний із сільськогосподарським виробництвом, а відтак і не став членом медико-санітарної кооперативу. Це вчителі, медики, працівники культури, торгівлі, зв'язку, службовці райцентрівських і сільських організацій. Отож допоможе їм? Не берусь розписуватися за всіх, а в умовах Великої Багачки та доволішніх сіл, крім когоспів, чи то пак колективних сільгоспінтересів, та з виробити нікому. Принаймні сьогодні. Отож діатори керівниками районної та селцарської Рад і міркуємо, як зробити, щоб у цьому році не залишили без допомоги усіх без винятку пенсіонерів, які проживають у наших селах. Бо якщо не ми, то хто ж?

Хоча і бажало хотілося б про це говорити, але факт: у райвідділенні Агропромбанку уже зараз не вистачає готівки бодай на зарплату селянам. Сподіваюся на поліпшення ближчим часом — все одно, що зирти тому чоловікові, який записався «Риба потім буде». Щоб не замишати старих людей віч-на-віч із скрутою, по можливості допомагатимемо їм тим, що самі виробляємо.

Це в свою чергу наводить на роздуми про необхідність краще, ніж було досі, використовувати землю. Тим часом у нашому господарстві, наприклад, керуються нашивдучуч прийняти Верховною Радою неадекватні закони про землекористування, уже виключено з об'єктів оцінки гектарів орної землі. Не була наводити цифри. Скажу лише, що віддача віч тих гектарів у кільканадцять разів менша, ніж на колективному полі. Хіба це по-хазяйськи?

Ні, я не проти багатукопальності в сільському господарстві. Місцевим фермерам у допомозі не відмовлю. Але й мовчати про фактичне розбазарювання, хай хоч і прикрите ширмою фермеризації, землі не маю права.

Іван ШПРНА,
голова колективного
сільгоспінтересів імені Леніна,
кандидат сільськогосподарських наук,
Полтавська область.

Офіційно

АЕС у березні

За повідомленням прес-служби Держкоматому України, всі атомні станції у березні виконали зобов'язання перед державою у виробленні електроенергії. Загалом вони дали 11 724,7 млн кіловат-годин, що становить 104,9 відсотка плану, або 39,26 процента від загального енерговиробітку в Україні.

Не обійшлося минулого місяця без порушень в роботі АЕС. Серед 15 подій п'ять спричинили зупинку енергоблоків, п'ять — зниження їхньої потужності. Найбільше подій — сім — сталося на Запорізькій АЕС. Саме там за міжнародною шкалою одгу з подій віднесено до першого рівня, тобто класифіковано як інцидент. Решта подій належить до нульового рівня або не має значення для радіаційної та ядерної безпеки.

Через порушення в роботі блоків на атомних станціях недо вироблено 113,43 млн кіловат-годин електроенергії, через обмеження потужності блоків — 885,6 млн кіловат-годин. Загалом з цих причин недо вироблено 999,03 млн кіловат-годин, або 13,8 відсотка усього виробітку АЕС.

Добові викиди радіоактивності з усіх енергоблоків не перевищували встановлених обмежень.

Будуємо державу

Не «прогорів» би закон

Торік в Україні сталося 50936 пожеж. Це тисячі жителів, ніж пожеж, ніж пожеж, ніж пожеж. Тільки прями матеріальні збитки перевищили 17,8 мільярд карбованців, а побиці — більше 600 мільярдів. Знищено на пошкоджено 4916 будівель, трагедіями 1310 чоловік, а 1683 зазнали. Такого ще не було. Кожний десятий серед загиблих, а в селах — кожний шостий, — це дитина. 3501 чоловік пожежників втратили з огню.

Понад дві третини пожеж сталося у житловому секторі. 1976 разів торік об'єкти з великим скучен-

ням людей, зокрема Драмтеатр в Одесі, Оперний театр в Києві, Держнебобуд, промислові підприємства, величезні універмази, зружності. Пожестивали загорілися склади та всіляких баз. В селах гине худоба, люди.

Коли це недавно основною причиною пожеж була електрика, то тепер — необережне поводження з вогнем. Таких пожеж — більше як третина, 23,3 відсотка пожеж сталося через неправильне використання електрообладнання, 11 відсотків — приладів опалення. Майже кожна десята пожежа

спричинена пустою дітьми з вогнем.

Найжастіше підлягає 1993 році було 6,3 відсотка. Це на 21 відсоток більше, ніж у 1992 році. А в Криму, Івано-Франківській, Тернопільській, Хмельницькій, Миколаївській областях, у Києві та Севастополі найбільше піднялися зросла більш як у півтора рази.

Отже, клопоту в пожежній дотримуватися своєї діяльності чи то службовці, чи керувальні, а в боротьбі з вогнем від 1918 року та пожежним нагляд часів Радянського Союзу. І ось прийнято Закон

Україні «Про пожежну безпеку». Цю подію коментує голова Головного управління пожежної охорони (ГУ-ПО) МВС України генерал-майор внутрішньої служби Віктор Іванович ПОПОВ.

визначення. Якщо в того, хто страхує майно, все гаразд із протипожежними заходами, має бути зменшення страховий внесок. А коли пожежа ставалася через порушення правил безпеки, страховка компанії може знизити страховку суму або взагалі відмовити у її виплаті.

Чи зміниться сама пожежна охорона, її структура тоно?

Відповідно до закону пожежна охорона може бути створена в автономній державній, відомчій, сільській і добровільній. Державна формується на базі існуючої воєнізованої та професійної пожежної охорони МВС. На неї ж покладено здійснення державного пожежного нагляду. Його органи мають бути незалеж-

ні від господарських та політичних об'єднань, органів влади. Серед завдань пожежогляду — і розроблення та затвердження державних правил протипожежної безпеки, контроль за їх дотриманням. Розширено права Держпожежогляду. Тепер він може накладати штрафи і на підприємства, а не тільки на їхніх керівників, може припиняти фінансування робіт чи забороняти випуск продукції, якщо порушено вимоги пожежної безпеки. А за порушення вважатимуть тепер і умови, які перешкоджають газинію можливої пожежі або евакуації людей.

У селах, де немає державної пожежної охорони, місцеве держадміністрація за рахунок місцевого бюджету і відрахувань від підприємств створює сільські пожежні команди.

Цілком доцільно сьогодні, гадаю, і «реалізація» добровільної пожежної охорони. Врахувуючи те, що добровільно-пожежники надаватимуть певні пільги, а електричні опалювачі пожежної безпеки окупити навіть дитсадки, можна зрозуміти, що їх кількість зростатиме.

Що тріба, щоб закон почав діяти?

Попереду велика робота зі створення і впровадження механізму його реалізації. Треба розробити понад тридцять підзаконних актів, зокрема накази пожежних з різних питань — від експертних проєктів та ліцензування виробничих чи організаційних дій нових пожежників.

Та, певне, без належного фінансування може «прогоріти» і найкращий закон. Адже без коштів окупити зміни на краще майже неможливо.

... Так. І саме тут чи не найкладніше. В рамках комерційних укладів договори з провідними НДІ та підприємствами на розробку пожежної техніки світового рів-

ня, а то й ліпшої. За минулий рік розрекувалися, а де взяти кошти на цей рік — не знаємо. Уряд виділяв нам на капітальне будівництво об'єктів пожежної охорони 5,7 мільярд карбованців, це лише 30 відсотків до потреби. Тому по допомогі звертаємося до банків, інших державних та комерційних організацій. Недавно підтримку побибач Держкоматом України, адже при кожній АЕС є спеціалізована пожежна частина.

Кошти потрібні, звичайно, не лише на техніку. Сьогодні, прикладом, 155 пожежод потребують напармонту, це 97 — уже непридатні до експлуатації. 6 проблем і з виплатою зарплати.

Ще торік у листопаді уряд вирішив виділити нам два мільйони доларів на придбання сучасної техніки та засобів захисту для особового складу з охорони АЕС. Але й по сьогодні ми тієї валюти не отримали. Недавно Мініфін пообіцяв допомогти у цій справі, тож чекаємо.

Найсучасніша техніка мергана без людини. І полум'я долають не машина, а людина. І саме людина. Щось зміниться в житті кожного з них із введенням закону?

— Дуже важливе для нас питання. Адже часто пожежі, справді, гасимо саме ентузіазмом і здоров'ям пожежників. А то й їхнім життям. За три останні роки під час гасіння, а пожежі підлягають загинуло 11 чоловік. 221 травмовано. І відрадно, що закон не обминув питання соціального захисту працівників пожежної охорони.

Ім надано пільги у розподілі житла, встановленні телефонів, ліквітації ліній, а садки. 6 пільг у платі за житло та комунальні послуги, пільго, надано право на кредитні кредити. Особовий склад державної пожежної охорони підлягає обов'язковому державному страхуванню.

Розмову мін Олександр БРЕУС.

МОЖЕ, СПРАВДІ БАГАТІ ОЦАСЛИВЛЯТЬ НАС,

«Як не він за якийсь 2—3 роки став долларовим мільярдером? Якими мозолями і яким талантом заробив їх? Чи чиста в нього совість? Хіба він патріот своєї країни? Коли ж він почне робити нас багатими?» Ці та інші запитання, мов пшавки, заважають автору листів Ігорю Маркулову, інтерв'ю в яким було надруковано в нашій газеті 26 жовтня минулого року.

Щоб зрозуміти позицію тих, хто відгукнувся на назву публікації, коротко скажу: в ній президент Ліберальної партії І.Маркулов ділився політичними поглядами, розповідав про багатство, якими володіє. А він, зокрема, має кілька будинків у різних країнах світу, їздить на кількох іномарках, будує в Донецьку на двоєсектарній ділянці великий будинок, плавальний басейн, зимовий сад, тенісний корт і тренажерну залу. Довікл будинку — стафій для коней, майданчики для гри в гольф.

Таким ромаком І.Маркулов дозволяє собі току, що прийшов він до шахтарського краю з мільярдом доларів, які збирається спрямувати на розвиток краю і його населення. Лідер елітної партії, як підкреслювалося в інтерв'ю, обіцяє розквіт життя кожному, хто вміє заробляти власними руками і головою.

Але поспішаю, які дії він і несподівані знаєш того, щоб зрідити від проклятого, заспокоївся, вона, напевно, допущають усебіжні запитаннями, недоволення промисловців, навіть обурюються! І майже кожний дописувач дописується, де взяв стільки валюти. Навіщо їм не все одно. А деякі з них наслідують собі току, що прийшов він до Харкова переконую: «Кожному ясно, що чесною працею мільярда не заробиш. Наші вітчизняні мільйонери й мільярдери розбагатіли лише за рахунок пограбування свого народу, а тепер йому, обграбованому й виведеному, обіцяють рай земний».

А ось І.Баскаков з Ногінської Територіальної області бачить краще. «Не багаті роблять бідних багатьми», — доводить він, — навпаки, баєсовіні нелюдю багатьох за рахунок праці простих трудівників, за рахунок їх експлуатації і хижацького пограбування».

Аж ніяк не хоче погоджуватися з промовляючим гаслом: І.Шулак з села Нова Івано-Франківської області, який пише: «Ми знаємо з історії, що багаті завжди долалися від свого багатства, а ті, хто працював на них, ледь живили. Про це писали в своїх творах І.Невуй-Левинський, І.Толбаченко, Т.Шевченко. За часів панування Польщі у західній Україні було чимало багатих, але люд, що працював у них і на них, нічого не мав. І цей трудящий народ був убогим, обділеним, жин у халупках. Минали десяти роки, цілі століття, але багаті залишалися багатьми, а бідні ніколи не багатили».

Та у І.Маркулова інший погляд. Він твердить у відповідному інтерв'ю: «Готовий поклястися на біблійній скрині: злиднений анідемізм і злиднений свій народ. Бо, коли б був він анідемізм, перш за все розбагатів би сам. І навпаки, багата людина робить і бідного багатьми, адже бідний буде завжди небагачем як для нього, так і для суспільства». І розбагатіти може, але випливає з речень наведеного висловлювання І.Маркулова, той, хто вміє заробляти власними руками, головою і анідемізм. На це І.Шулак зауважує: виявляється, ми тепліні, нездарі, ледні, а отже, повинні йти на службу до сучасних багатьох, трудитися в поті чола. А коли вони не зможуть, тоді, може, й не зможуть багатьми.

Отже, багатство. В ньому сенс життя? Ні, не всі громадяни в захопленні від нього. Та й причину своєї бідності вбачають в іпохонду.

«Я не страждаю від задрозів і задрити багатьми в мене немає причин», розповідає Т.Гостюхович з Жовтків. «Вол... Але для жодної нормальної людини всі розмови про турботу про них, соціальний захист обривалися. Нині під цю категорію підвали навіть тих, хто вміє й хоче трудитися, хто має сили захищати себе, дітей, свою старість. То

або
Як сприйняли
деякі читачі
газети гасло
І.Маркулова:
«Багатий
і бідного зробити
багачим...»

чому ж так складається, що не всі мають можливість стати багачими своєю працею? Може, через бездарність тих, хто вершить наші долі? На цьому наголошує і В.Гардинов з Ужгорода. «Я не проти багатьох людей, — пише він, — і сплю спокійно. Та не можна ігнорувати моральний аспект проблеми: яким чином так швидко нажити мільярда?»

На перехрестях думок і позицій

І.Маркулов майже швидко трудового стажу, про який шлях від робітника до директора і не знає законного, чесного способу заробити кілька мільйонів, залишаючись у злагоді з Кримінальним кодексом».

П.Громов з Москви так відрігує на задуху інтерв'ю: «Прочитавши відповіді І.Маркулова, я зрозумів, що в Україні нема справедливої податкової системи. Во не кожному зрозуміло, як при катастрофічному стані економіки в Україні можна заробити мільярда, та ще й доларів. У цивілізованих країнах такого не могло бути».

А як же багатіють у цивілізованих країнах? «Такі відомі західні магнати, як Рокфеллери, Зінгери, — пояснює Т.Гостюхович, — десятиріччями накопичували свої капітали, вкладали їх у розвиток промисловості, машинобудування. Від цього багатіла вся країна і вони самі. Лише так повинно бути».

Мабуть, справді саме так повинно бути. І хай би наші сучасні магнати розказали, де і як вони добули стартовий капітал, як примножували його, що від їхніх наданних анідемізмів має держава, суспільство. Влада дозволяла об'єктивно будувати якийсь чиним. А що залишається робити нам, «небагачим»? Чекати милостині від розбагатілих?

Волче я несприятим читати оті рядки з листа мешканця Каховки Херсонської області. «Він багач і відомо людина, — звертається він до І.Маркулова. А я бідний і небагач. Працюю на будові, бачу, що коїться довкола, як обіцяються і за чий рахунок. Для нас 8 тисяч доларів ніщо, а для мене — дах над головою. Готовий працювати у вас ким завгодно і віддати борг протягом життя — мені 44 роки. І якщо ви не даєте мені таких грошей, лозунок «багатий і бідного зробити багачим» залишається на папері».

Ось таке прохання. Що за ним? Відчай? Визнання своєї неадекватності забезпечити матеріально себе і свою сім'ю? З другого боку, виникають і такі запитання: як з яких умов ми жили, живемо і ще, мабуть, довго будемо жити? А може, не перш проваїти плазування «неадекватних» перш задовольнити своїм «я»?

Ще Цикаво, а чи одержать наш дописувач з Каховки (його адреса в редакції) оті ратинні для нього долари? Уявляється, це така картина. Всі бідні звертаються за подібними проханнями до сучасних мільярдерів. От буде дивно дивне Вою одразу й дасть відповідь на однічне: нірять оті голівники чи ні; і як нам з вами ставитися до гасел поспечених багатьми. Та чи не через них більшість громадян незалежної України стали злидніми, а всі країна опинилася в глибокій економічній кризі?

Підготував
Яків ГАЛЧЕНКО.

Фото Павла МУРАВЬОВА

Михайла САЧКА

ЯК БІДНОГО ЗРОБИТИ ЗЛІДАРЕМ

З невігаданих історій розвалу
української економіки

Восени 1992 р. на посаду головного радника Прем'єр-міністра України призначено відомого доньчанського бізнесмена Ігора Романовича Маркулова, одночасно він обіймає посаду голови Ради з альтернативної економіки при Кабінеті міністрів. У засобах масової інформації відразу ж вибухнула гучна рекламна кампанія — на релізі в уряд прийшов підприємець, який сприятиме швидкому просуванню ринкових реформ у країні. Через рік виявилось, правда, що ніхто в Кабінеті міністрів так і не знає, чим займався Рада і що конкретно зробив її голова. Та деякі плани все ж реалізовані.

У грудні 1992 р. склалася тяжка ситуація з нафтою (зазначимо, що такою вою залишилися й досі), і Маркулов отримав завдання знайти підходящу комерційну фірму, з якою можна було б укласти договір про постачання. Навіщо довго шукати, коли під рукою давній знайомий і колишній підлеглий по доньчанській фірмі «Атон» Ю.Баскаков. І ось уже до Кабінету міністрів викликають керівництво Компанії з нафти, де йому відрішували супернадійну російську фірму «Співдружність», що має можливість закарпати в Україну будь-яку кількість нафти. Спочатку пропонується і мільйон тонн. Кількість нафти й самі представники не викликали довіри у заступника голови Компанії К.Піскуновського, який відразу з кабінету з'єднався з кількома великими нафтодобувальними компаніями у Росії і з'ясував, що такої фірми там ніхто не знає і, звичайно, нафти для неї нема. Цим і завершився перший етап переговорів. Перш ніж перейти до другого етапу, слід пояснити походження самої «Співдружності» та її зв'язок з доньчанським «Атоном».

Генеральний директор міжгалузевого науково-виробничого консорціуму «Атон» (м. Донецьк) переходить працювати до Кабінету міністрів України головним економічним радником і залишає фірму на Баскакова. З серпня 1992 р. Баскаков реєструє у Москві акціонерне товариство закритого типу з іноземними інвестиціями «Атон» (його заступник — жителька Москви С.Белова). Цикаво, що в грудні цього ж року Московська реєстраційна палата реєструє

зміни в статуті товариства — до складу засновників внесено Маркулова Ігоря Романовича (не дивуйтеся — у перекладі на українську це звучить як Ігор Романович). До того ж, згідно із статутом йому належать 90 відсотків акцій товариства. На цей час з'явилася реальна можливість отримати в Україні мільярди кредитів і 11 грудня реєструють АТЗТ «Співдружність» — порт-імпорт, тобто за три дні до укладення названого договору з Україною. В день акціонерному товариству вже Белова директор, а Баскаков у неї заступник. Ніхто з них ніколи нафтою не займався. Отже досліджена і соціальна фірма обіцяла залити Україну нафтою.

14 грудня 1992 р. Маркулов у супроводі Баскакова і голови Компанії Ковалюка під'їждить до Верховної Ради, з сесії викликають Піскуновського і просто на вулиці йому пред'являється готовий договір (1 млн. тонн по 36 тис. рублів за тону, 100-відсоткова попередня оплата всього на 36 млрд. руб.) — на каботажні машини той підписує документ. Необхідне пояснення. Заступник голови Компанії К.Піскуновський до того ж ще й народний депутат. У кожній людині, де обізнано з усіма цими іграми, відразу виникає, мабуть, запитання: хто і як керує Компанією з нафти і газу, які будь-які збиткові договори (а цей випадок не є винятком) безперечно підписуються. Голова Компанії Ковалюк взагалі, схоже, виключно роль мовчаного статиста, піддаючи тискові з боку будь-кого. Заступник Піскуновський хоча й зі скрипом, але теж, зрештою, все підписує. Дали події розгортатися так само стрімко — на кінець дня з'являється гарантійний лист Нацбанку про попередню оплату, де гарантується перерахування до 25 грудня усієї суми до Росії. 29.12.92 р., виконуючи договір, Національний банк України перераховує до Москви 20 млрд. руб., що надійшли на розрахунковий рахунок «Співдружності» 31 грудня. Все ж перестраховалися і перевели лише половину грошей, а вірогідніше просто не було всієї суми.

Соціальний зріз: повертаючись до надрукованого

СПУСТИЛИ НА ГАЛЬМАХ...

АБО ЧИМ ЗАКІНЧИЛАСЯ ІСТОРІЯ З «АВТОЗАГАРБНИКАМИ»

Читач, можливо, згадає наші дві публікації («Автозагарбники» — «Голос України» за 27 липня та «Вдаримо по «автозагарбниках» толерантністю» — за 4 листопада минулого року), де йшлося про те, як можновладні чиновники з Олександрії привласнили (по суті за безцінь) десятки легкових автомобілів, що за пільговими умовами належали зовсім не їм, а працівникам сільського господарства та селянам, з власних підсобних господарств яких держава одержала значну кількість м'яса. Спочатку, нагадаємо, відгукуючись на скарги скривджених, депутати Одеської обласної Ради зайняли принципову позицію: зажадали від облдержадміністрації суворого, аж до позбавлення керівних кіселей, покарання винних у зловживаннях, попросили втрутитися в справу правоохоронні органи...

Та з часом, мусимо констатувати, ота принциповість, на жаль, геть вивітрилася. Бо коли на сесію облради нещодавно втретє висніс питання про порушення чинного законодавства під час реалізації автомобілів працівникам сільського господарства, то вже чомусь не було ні гнівних виступів, ні вимог довести такі справи до кінця. Депутати лиш прийняли, по суті, до відома інформацію прокурора області Василя Іванова. У ній, якщо коротко, йшлося про те, коли «заварилася каша», то ряд керівних чиновників — усього 15 чоловік — поспішили добровільно відшкодувати завандів державі збитки, тобто сплатити різницю між пільговою та роздрібною ціною на автомобілі. І до них, начебто, уже немає жодних претензій. Легким переляком відбулися два представники Президента в районах, голова райради, кілька начальників райсільгоспуправлінь. А ось сорок знахвиблених можновладців навідріз відмовилися зробити навіть такий «благородний жест» — відшкодувати вкравдене, по суті, в державу. Хоча, як на цей час, коли та сама «Таврія» коштує десятки мільйонів карбованців, сплатити треба було десь по 325—425 тисяч карбованців. Нове авто, вважай, задарма. Проте навіть отакі мізерні суми не хотілися з рук випустити: кожен з отих сорока вважав, очевидно, що коли він начальник, то хто сміє йому щось там диктувати. І тоді прокуратура області змусила бодай направили в районні суди на них позови.

Суди ті справи поволеньки розглядають і державні гроші такі відшкодовують. Та чи це повернеться у когось язик сказати: справедливість перемогла? І чи можуть ті ж депутати облради повідомити своїх виборців, що їхнє рішення виконане? Ой, ні! Во найперше ті, хто обдурив, обібра отих виборців, і далі продовжують перебувати в керівних

кріслах. Нікого з них не замучила совість, ніхто не подав у відставку. А облдержадміністрація, спустивши все на гальмах, з часом свого таки добила: депутати «стомилися» воювати проти «автозагарбників» та їх покровителів, залишили все, як є. У своїх публікаціях, передбачаючи саме отাকে завершення справи, «Голос України» звертався до столичних правлячих структур: зверніть увагу, закликає знахвиблених чиновників до порядку, щоб і їм самим, й іншим ніколи більше такого не кортіло. Ні, з Києва так ніхто й не втрутився, всі зайняті важливішими справами.

Нам, отже, тепер залишається одне: назвати деякі прізвища — хай люди знають своїх «героїв». Може бути, що декотрі з них ще й висунуть свою кандидатуру на наступних виборах до місцевих органів — то теж не завадить людям знати, чого вартіть отакі кандидати. Усі 40 прізвищ, зрозуміло, ми тут не наводимо — газетної площі шкода. Проте особливо високих начальників, приклад яких наслідують підпорядковані їм спеціалісти, все ж наведемо. Це — начальники відділів обласного комітету з сільського господарства, харчової і переробної промисловості Микола Дехтяр та Валерій Труш, генеральний директор об'єднання «Елеваторзернопром» Віктор Коваленко, голова обласної асоціації «Біоагрохім» Семен Проценко, головний бухгалтер АПК «Одеса» Іван Ляховецький, начальник Саратського райсільгоспуправління Іван Панчишин...

І останнє. А як же оті, обдурені? На сесії пролунали: майже всі вони вже одержали належні їм легкові автомобілі. Отже, і вовки, себто різні начальники, ситі, і вівці, себто свого часу обкрадені, не постраждали? Не зовсім так. Вовки, цюправда, таки ситі: при авто і при керівних кіселях. А ось чого овець... Скільки нервів потрачено, поки люди одержали обіцяне, належні! До того ж не з неба оті додаткові авто ввали — їх могли б за законом придбати інші люди. Виходить, комусь знову недодали. Та й не останній же день живемо: і завтра, й післязавтра маємо йти по хліб та до хліба не кудись там — до того ж селянина. Тож чи захоже він, не раз уже обдурений державними чиновниками, йти назустріч державі у скруті для неї часи? Чи відгукнеться на її заклики-умовляння, супроводжувані всілякими обіцянками? Хочеться вірити, що такі відгукнеться, бо в селян, як правило, благородні серця. От якщо ще й керували ними люди з такими ж рисами.

Георгій ВОРОТНЮК.

Одеса.

Коли Генеральна прокуратура України порушила кримінальну справу і почалося слідство, то пошквалилися, з якого джерела здійснено перерахування 20 мільярдів — еде на той час рублів на коррахунку Нацбанку України з Центробанку Росії не було, а було дебетове сальдо 269 млрд. рублів — українська заборгованість Росії. Після проведення суми договору ця цифра зросла рівно на 20 млрд. На неординарні запити з НБУ надходили шоразу різні відповіді, спростовували під час подальшого розслідування справи. Так чи інакше, а національний борг України значно відріс у результаті цього контракту. І передусім завдяки енергії головного економічного радника уряду.

Повернімося до предмета договору — нафти. За умовами, отримавши 100 відсоткову суму передоплати, «Співавторність» зобов'язалася протягом 20 днів закінчити в Україні відпалювати кількість нафти. Але в тому й справа, що нафти як такої у фірми не було, як не було у неї попередніх договорів з нафтодобувними компаніями. І наприкінці лютого 1993 р. з Москви змogli здійснити поставання лише на 12 млрд. руб., після чого все припинилося.

А нещодавно слідча бригада Генпрокуратури виявила в Москві кілька цікавих документів. Виявляється, 24 грудня 1992 р. АТЗТ «Співавторність експорт-імпорт» в особі директора Белової уклало договір про спільну діяльність № 32 з фірмою «Евросон Інтервенція Трейдінг Лімітед» (Англія), де записано: «Керуючись прагненням, і сприяти цілеспрямованому вкладенню капіталу в пріоритетні галузі економіки Росії і т.д.» Ніяких капіталів, окрім 50 тис. руб. статутного фонду, у «Співавторності» вже не було, але очевидно там зважили, що, крім англієць, і Україна має таке прагнення, адже гроші мали ось-ось надійти. І в січні 1994 р. після отримання українських мільярдів пані Белова, розпоряджаючись ними як власними, надіслала листа до Московського акціонерного інноваційного банку з проханням провести конвертацію грошових коштів (на суму 4 млн. доларів США), що є на рахунок, для закупівлі товарів народного споживання і про переведення цих коштів до Англії в рахунок поставок. 9 лютого платіжним дорученням № 22 і 1 млрд. 819 млн. руб. переводяться з рахунку «Співавторності» на МАІБ і далі в Англію. Досі доля цих коштів невідома — принаймні, за документами, наданими слідству «Співавторності», ніякого надходження товарів з-за кордону не зафіксовано.

Є й інші цікаві цифри. Ми частково покажемо, як діяла московські і донецькі бізнесмени, одержавши від Нацбанку України своєрідний «подарунок» в 20 млрд. рублів. За період з 15 січня по 29 листопада 1993 р. «Співавторність» (Белова, Баскаков) перерахувала АТЗТ «Атона» (Москва, Баскаков, Белова, тобто фактично собі) 405 млн. рублів. Для яких же цілей? Може, на закупівлю нафти?

20 січня — 50 млн. руб., які того ж дня переводяться однієї з фірм м.Сочі як повернення невикористаних коштів;

8 лютого — 50 млн. руб., тож того ж дня з цієї суми перераховується 25 млн. до статутного фонду Московського акціонерного інноваційного банку;

26 березня — 400 млн. руб., з них 29 березня 50 млн. перераховується комфірму до Дагестану;

16 квітня — 28 млн. 770 тис. руб., через три дні вся сума вноситься у вигляді оплати за автомобіль АТ «Логоваз»;

30 квітня — 23 млн. руб., 6 травня з цієї суми 22,97 тис.руб. перераховується за автомобіль на рахунок Донецького підприємства «Цивільбуд»;

17 травня — 55,3 млн. руб. сплачується за обладнання — масажиркомбінат у м.Слов'янська (Донецька обл.);

30 липня — 30 млн. руб. надходить знову ту ж і так іще.

Нафтою тут, здається, ні пахне.

Фото Валерія ІНОУТНА.

Передруковано з газети «Новості» від 25 березня 1994 року з деякими скороченнями.

Олег КОЛЕСНИКОВ.

Дайджест

Вацлав КЛАУС, прем'єр-міністр Чеської Республіки

Мета мого виступу в «Известиях» — розповісти про уроки перших років нашої економічної реформи. Чеська Республіка здійснює радикальні, послідовні й комплексні економічні та соціальні перетворення найшвидше, ніж в усьому посткомуністичному світі.

Десять заповідей чеської реформи

З урахуванням цих результатів я б хотів зупинитися на основних уроках перших трьох років, що минули після нашої «осамитованої революції», які могли б становити інтерес для інших держав, що проводять реформи. Вони викладені у формі Десяти заповідей докорінної, глибокої структурної — або, за найпопулярнішою, — системної реформи.

1. Немає сучасних економічних рішень

У таких ґрунтовних перетвореннях усього суспільства не може бути сучасних економічних рішень. Мрії соціальних інженерів організувати та спрямувати увесь процес системної трансформації є химерними, омріяними та небезпечними. Теоретичний аналіз економічної послідовності індивідуальних реформних кроків, який можна зустріти у передових економічних журналах, являє собою лише сучасний академічний інтерес, оскільки реальність завжди є іншою. Неминучі затримки, політичні й соціальні тиски різних монополістичних груп, людські зрива й неможливість складати усього процесу реформ не дають можливості централізовано планувати створення і розвиток ринкової економіки.

2. Роль іноземної допомоги нестінатна

Роль іноземної допомоги у процесі перетворення у кращому разі незначна. По-перше, реформа повинна проводитися вдома. По-друге, ми усвідомили, що звертається за допомогою до держави більш еґотичний і протекціоністський світу останнього десятиріччя ХХ століття — це марна справа. Мій повсякденний досвід протягом останніх трьох років свідчить про двозначність іноземної допомоги, підтверджує гірші хрестоматійні приклади критики такої допомоги для мети розвитку.

3. Економічний шок — неминучий

Немає абсолютно жодної можливості уникнути в ході перетворення потриси, спричинені нежиттєздатною економічною діяльністю, що ґрунтується на субсидованих цінах, штучному попиті і закритих ринках. До лібералізації зовнішньої торгівлі ніяке штучне макроекономічне регулювання, так само як і фіскальне або грошове тиски інфляційного тиску, не можуть забезпечити падіння ВВП, зростання безробіття, різкому стрибку ціни після їх звільнення і обвальний

девальвації. Рациональна макроекономічна політика, однак, може запобігти інфляції, що постійно галуше, перманентній девальвації, дефіциту держбюджету і зростанню зовнішньої заборгованості.

4. Необхідні радикальні дії

Наш досвід показує, що реформу необхідно починати із значного посилення рестриктивної макроекономічної політики — обмеження виробництва та експорту. Тим самим готується ґрунт для лібералізації ціни і зовнішньої торгівлі, і шляхом скорочення витрат зменшуються перешкоди для радикальної зміни всього економічного клімату. Країна, що реформується і не вживає цих принципів заходів саме на ранньому етапі, неминує потрапляє у ситуацію, яку я називаю «реформною пасткою».

Ще порочне коло високої або навіть гіперінфляції, неопорозових девальвацій, зростаючої зовнішньої заборгованості, бюджетного дефіциту і т. п.

Другим неминучим кроком є неспадна лібералізація ціни і зовнішньої торгівлі. Це розблоковує ринки, повертає справжню «ціну» економічними ресурсами, усім товарам і послугам, змінює структуру минулого попиту, створює економічну рівновагу ринків, подає необхідні сигнали все це у переважній більшості неперетворює економічний суб'єкт у сфері пропозиції. Обмінний курс національної валюти починає стати міцним номінальним якорем, архімедовою точкою опори усієї економічної системи, величезною, хоча й номінально змінною, але такою, що зберігається на незмінному і стабільному рівні.

Унаслідок гігантських структурних перекосів в економіці, що виявляються у дефіцит платіжного балансу, цей курс разом з тим має бути значно далеким від паритету з рівнем купівельної спроможності. Лібералізація ціни має бути повною, або, принаймні, переважною, інакше виникнуть нові цінові диспропорції. Регулювання заробітної плати повинно бути «яким, ґрунтується на індивідуальних показниках, або не проводиться зовсім. Лібералізація зовнішньої торгівлі повинна супроводжуватися великомасштабною внутрішньою конвертацією девальвованої валюти.

Установив перед вимогами надання допомоги, опіки, захисту ринку, надання дотаций, здійснення модернізації і демонополізації держдиремства, уряд по-

винен стимулювати швидкий і всеохоплюючий приватизаційний процес як передумову для подальших змін; як механізм пошуку справжніх і, отже, відповідальних і оптимально діючих власників; як останній удар по амбіціях державної бюрократії, що прагне контролювати економіку.

5. Макроекономічна політика повинна постійно підтримуватися

Найбільш делікатним залишається завдання вибору потрібного моменту для зміни макроекономічної політики: від рестриктивної до нейтральної або, можливо, навіть до стимулюючої економічної активності. Такий підхід ускладнюється тим, що в нас Центральний банк є повністю незалежним, і тим, що відбуваються швидкі зміни як у швидкості обігу грошей, так і в попиті на них.

Дуже сильними є популістські прагнення підтримувати економіку до інфляції, але ім слід протиставити. Перші два роки беззастережно переконливо показали, чим ми проводили обмежувальну політику з переважанням бюджетних доходів над видатками, потім ми перейшли до нейтральної політики збалансованого бюджету і продовжуємо дотримуватися цього курсу. Очевидно, жодна економіка, що трансформується, не досягла рівня, на якому можна було б відмовитися від податкового і валютного контролю і перейти до політики попиту та пропозиції.

6. Ціновий шок слід рішуче проводити у життя

Початкове підвищення ціни відображає укладовий масштаб макроекономічного розбалансування — невзначай у Чехословаччині, але величезний у Польщі, Росії та інших колишніх країнах радянського блоку, де діяв шок. Рішення ціни після кількох місяців відображає ступінь рестриктивності промислової змішаної податкової та грошової політики. У Чехословаччині початкове збільшення ціни за перший місяць становило «лише» 25 відсотків. У наступні три місяці рівень інфляції становив 7 відсотків, 4,5 та 2 відсотки відповідно. У наступні 20 місяців до введення податку на додану вартість на початку 1993 року рівень інфляції жодного разу не перевищував 1 відсотка на місяць.

Для успішного проведення реформи необхідно уникнути двох небезпек, порочного кола спіралі зростання заробітної плати і спі-

ралі зміни обмінного курсу. Наш досвід свідчить про те, що їх виникнення прямо залежить від наслідків у макроекономічній політиці, яких можна було б уникнути. У період проведення рестриктивної політики у 1990–1991 рр. заробітна плата в нашій країні зростала повільніше, ніж в інших країнах. У період «нейтрального» макроекономічного 1992–1993 рр. заробітна плата зростала дещо швидше, але не досягла необхідного рівня, і показники заробітної плати послідовно змінювалися разом з іншими економічними показниками.

Те саме поширюється на рівень обмінного курсу. Країни, що реформуються, певні річ, одночасно стикаються з високим рівнем макроекономічної нестабільності, що робить неминучим величезне зростання ціни; знепеченням грошей при купівельних запасах твердої валюти і великому дефіциті платіжного балансу, бюджетним дефіцитом унаслідок втрати темпу макроекономічних змін. Проте типова країна, що реформується, не повинна девальвувати свою валюту. І як результат — зростаючі внутрішні ціни призводять до стимулювання імпорту і не сприяють експорту, погіршують платіжний баланс, збільшують необхідність нової девальвації. Імпортована інфляція, спричинена девальвацією, призводить до зростання ціни і неминуче в результаті виникає безбаче порочне коло.

У Чехословаччині ситуація була і залишається іншою. Початковий макроекономічний дисбаланс був відносно невеликим, макроекономічні обмеження проявлялися обережно, а девальвація була досить глибокою. Високий рівень девальвації створює достатню можливість для зростання ціни та грошових витрат, а обмінний курс, таким чином, залишається стабільним протягом 28 місяців, незважаючи на 75-відсоткову інфляцію, що мала місце у той період. Крім цього, резерви твердої валюти постійно зростають. Це показує, що можна уникнути порочного кола, якщо дотримуватися раціональної економічної політики.

7. Потрібна всеохоплююча приватизація

Не слід чекати змін у поведінці економічних суб'єктів без приватизації. Цього ніколи не було. Реформована країна потребує організації швидкої і широкої приватизації, якщо можна досягнути лише тоді, коли уряд дотримується деяких нетрадиційних принципів:

- ставлення і, отже, «повільні» методи приватизації мають супроводжуватися значно швидшими, неспадними;
- мета приватизації полягає у тому, щоб знайти нових приватних власників, а не в тому, щоб максимально збільшити держпрібутки за рахунок продажу державного майна;
- приватизація має розпочинатися не на урядовому, а на мікрорівні. Спеціальні урядові агентства повинні виконувати лише процедурні функції. Функції планування, організації, модернізації, реструктуризації, розподілу і демонополізації не повинні бути спущені зверху;
- притягання іноземного капіталу корисне, але йому не слід віддавати перевагу порівняно з вітчизняним капіталом. Роль закордонних радників і консультантів має бути зведена до мінімуму.

8. Тягар перетворення повинні нести всі

Стратегія докорінної реформи повинна ґрунтуватися на максимальному розподілі неординарних затрат. Комплексний розподіл необхідний як через соціальні причини — для того, щоб захистити і виправдати неминуче зростання нерівності у прибутках і володінні власністю, так і в економічних — з метою розподілити на всіх трудючих укладовий тягар у вигляді надмірних запасів продукції, що не може бути реалізовано; старих, поганих запасів, незвернених інвестиційних проектів, заморожених авансів за кордоном, що не повертаються, то. Проблема полягає у тому, що домінує тенденція звальти трансформаційні затрати на уряд, у якому вбачають вихід і останню інстанцію. Ступінь свободи у прийнятті позитивних «автономних» рішень, включаючи фінансові витрати, дещо більше зростає, а його збільшення, випущені витрати з держбюджету переважають.

9. Треба відкрити зарубіжні ринки

Відкрити світу потрібна не допомога, а торгівля та обмін.

Нам потрібні не односторонні переухання коштів, бо вони не сприяють серйозно жодній із сторін і часто стають об'єктом адрозовань, спонукають не до адресного тиску. Нам потрібні обмін людськими, ідеями і, що особливо важливо, обмін товарами, організований таким чином, що він вигідний для обох сторін, які беруть участь у ньому.

Ось чому ми так критично ставимося до дискримінаційних і протекціоністських заходів, у результаті яких мігтися кожна покла наших товарів на закідних ринках. Парадоксально, але це являє собою, що перетворення у посткомуністичних країнах являють собою також дуже серйозні зовнішній виклик і Західній Європі. Сьогодні стало очевидним, що з падінням «залізної завіси» перетворення потрібні не лише на Півдні Європи. Необхідність адаптації до нових умов не менш актуальна і для Заходу.

10. Потрібні успішні політики

Реформаторам акрай потрібна впевненість в успішні перетворення, здатність надихати своїх співграждан, уміння створювати широкі коаліції на підтримку реформи. Реформа — це не акція мітінгу, а життєво важливо завоювати для її роз'яснення достатню політичну підтримку.

У колишньому комуністичному світі тільки нам вдалося створити консенсусні партії, адже, але безпечити широкую політичну підтримку народу. Це вимагало і продовжувало вимагати проведення постійної організаційної роботи.

Умівня говорити правду було головною аброю, яка забезпечила нам перемогу на виборах і принципний консенсус на підтримку реформи. Програма, що викликала довіру, а не популізм, реалізм, а не пусті обіцянки; оптимізм і впевненість у власних силах, а не песимізм, не апокаліптичні сценарії і покладалися на державний матеріалізм, — такі ми в заборку успіху. Ми впевнені, що досягнемо його.

(«Известия», 5 квітня 1994 року).

Польща

В очікуванні нових законів

У лютому нинішнього року Рада Міністрів Польщі ухвалила новий варіант напружаних приватизації на 1994 рік. Зокрема, польський уряд поставив за мету укласти і подати парламентові до кінця червня 1994 року карту приватизації, яка має означати галузі і види підприємств, що їх держава має намір за-

лишити під своїм контролем. Крім того уряд планує здійснити фінансову реструктуризацію підприємств і банків; поступово вітяти в життя програму структурної перебудови галузей, які мають особливе значення для економіки; підтримку процесів структурної перебудови підприємств, особливо у регі-

онах, де існує небезпека безробіття, викликаного структурними факторами; втілення в життя програми національних інвестиційних фондів; впровадження системи продажу з розстроченням для вітчизняних інвесторів та підтримку прямої грошової приватизації зазавдя спеціально створеному фонду кредитних

ліній; кроки з метою протидії тенденціям контролювання одним інвестором капіталів на даному товарному ринку; започаткування підготовки закону про промисловість та впровадження юридичного регулювання, яке забезпечило б розширення зони тиньової економіки, започаткування роботи над урегулюванням

принципів реприватизації то-по. Очікується, що найближчим часом уряд подасть на розгляд парламенту проекти нового Закону про приватизацію державних підприємств та законів, які окреслюватимуть основи управління майном державної скарбниці.

Підготував
Сергій ЛАВРЕНЮК.

Шлях обрано. А як його пройти?

7–8 квітня у Києві в Українському будинку економічних і науково-технічних знань тривала конференція «Шлях до без'ядерного майбутнього: екологічні проблеми без'ядерного статусу України та психосфери людини».

Фінансування конференції в основному йшло на себе Інститут глобальної та регіональної безпеки. Організатор — Міністерство оборони та машинобудування, ВПК і конверсії. Віце-прем'єр-міністр Валерій Шмаров, який відкривав конференції, прокоментував це так: «Міноборони зацікавлені у нових наукових розробках як замовник. Мінімашинобудування — як підприємець...» Що стосується науковців, вони також спробували визначити свою роль у майбутній ядерній конверсії, а тому й собі поцікавилися: як довго від них приховуватимуть дані (частково вже опубліковані в зарубіжній пресі), які дуже потрібні для розробок. На що Шмаров зауважив: іноземні журналісти вийшли працювати і завжди здобували потрібну інформацію.

Але це суто практичне запитання вийшлося досить буденним поряд з тими питаннями, які розглядали шановні вчені зібрання. А саме: політичні і правові аспекти ядерного роззброєння, розробка програми ліквідації ракетно-ядерних озброєнь та еколого-економічні проблеми її реалізації; як запобігти розповсюдженню радіації через підземні води; безпека населення, що мешкає поряд з потенційно небезпечними об'єктами; психологічний синдром у ліквідаторів аварій на ЧАЕС у майбутньому; соціальні гарантії для військовослужбовців з військових з'єднань, які ліквіду-

ватимуть. Щодо останнього віце-прем'єр Шмаров повідомив: 75 відсотків від усіх коштів, виділених на програму роззброєння (а це, за деякими попередніми підрахунками, — 2,5 мільярда доларів — Н.Ф.), очевидно, буде витрачено для соціального захисту звільнених військовослужбовців, пошуку нових робочих місць для унікальних спеціалістів, для перепрофілювання тощо. Саме з цього питання, до речі, не було знядено спільної мови з американською стороною.

Чималу суму виділяють і на забезпечення екологічних аспектів ядерного роззброєння. На думку переважної більшості доповідачів, Україна повинна відмовитися від ідеї накопичування ядерних відходів на своїй території, утилізації (надзвичайно дорогої) радіоактивного пального в надії вийти пізніше на міжнародний ринок із новообробленим ураном, як на цьому наполягають окремі спеціалісти. Тим паче, що найближчими роками роботи це буде важко. Протягом наступних 15 років Штати ураном постачатиме Росія (домовленість на 500 тонн).

Конференція, яку було підготовлено на найвищому рівні і де зацікавлені цікаві і, головне, реальні доповіді, засвідчили: Україна має шанси пройти той шлях до без'ядерного майбутнього, але проблем і несподіванок на ній чекати багато.

Наталія ФІЛІПЧУК.

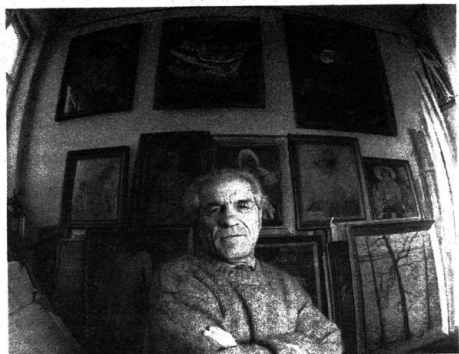
Молода дирекція «Старої Одеси»

Історико-архітектурний заповідник «Стара Одеса», який охоплює значну частину двох адміністративних районів міста — Жовтневого і Центрального, об'єднує стільки нерозв'язних проблем, що міськвиконком вирішив створити для нього спеціальну дирекцію. Під її опікування потрапило близько 1300 пам'яток архітектури. Ця цифра, правда, ще буде уточнюватися, оскільки дирекція має намір передусім зайнятися інвентаризацією об'єктів. Ну, а далі — їх збереження й реставрація. Багато що намічено здійснити уже до 200-річчя Одеси.

Нова адміністративна структура працюватиме на госпрозрахункових засадах. Отож відразу вийшло за створення власних підрозділів — проектного й будівельно-реставраційного. Тільки так, вважає генеральний директор «Старої Одеси», досвідчений архітектор Анатолій Мартиненко, можна співдіяти на збереження й омолодження заповідника.

Георгій ВОРОТНОК.

70-річчя відзначає виставками

Заслужений художник України Микола Антонович Максименко живе у Житомирі. Його тут знають і люблять. Чутливого серця і зіркого очі талановитого людини відкривається краса рідного краю, яку ми не помічаємо у повсякденній суєті. Милі землякам картини лягають на полотно, сплавляють батьківський дім, країну. За серією пейзажів «Україна моя» Микола Максименко у 1991 році удостоєно однієї з найвищих національних нагород у галузі мистецтва — Державної премії України Імени Тараса Шевченка. Символічно, що саме цього року Україна здобула незалежність.

Микола Максименко напередодні свого 70-річчя. Його творчим звітом до колекції стануть дві персональні виставки — у Житомирі й у Києві.

Т. МІЩАНСЬКА.

На знімку В. ФАЛІНА: М. Максименко у майстерні.

Продіювано в номер

Проблеми національних меншин

Учора (12.04.) в Ужгороді розпочала роботу Змішана українсько-угорська комісія з питань забезпечення прав національних меншин урядом України та Угорської Республіки. Подібні зустрічі вже мали місце в Будапешті. Тоді намітили ряд перспективних кроків у даній сфері. Більшість із запланованого вітено. Зокрема, Україна ставиться у приклад іншим державам щодо створення сприятливих умов для задоволення всіх життєвих потреб представникам національних меншин. Нині групи експертів продовжують напрацьовувати нові заходи для розвитку розробленої програми. Відбудуться зустрічі членів комісії з керівництвом області, представниками національно-культурних товариств краю, науковцями та студентами Ужгородського держуніверситету. Працівники центру гуртожитків. В ході заінтересованих діалогів порушено ряд актуальних проблем, що чекають вирішення. Сьогодні експерти продовжують роботу. Українську делегацію в комісії очолює міністр у справах національностей та міграції О.Ємець.

Микола ГОРВАТ.

Ужгород.

Сфера діяльності «Єврокому» поширюється

Підтримка неурядових організацій, зокрема правозахисних, природоохоронних, жіночих рухів, сприяння роз'язанню проблем переходного періоду у країнах Східної Європи — те, чим займається міжнародна організація «Євроком», штаб-квартира якої знаходиться у Берліні. Про це йшлося на прес-конференції, що відбулася днями в Києві за участю представників цього європейського товариства. У результаті зустрічей, семінарів за участю українських і зарубіжних неурядових організацій та органів влади досягнуто домовленостей щодо спільних ініціатив у галузі охорони довкілля, екобачення, соціальної адаптації молоді.

У перспективі діяльності «Єврокому» — відкриття представництва міжнародної організації у Києві та Тернополі, а також створення відділення «Євроком-Україна».

Разом з американцями — буде успіх

З офіційним візитом у Польщі перебуває перший заступник держсекретаря США С.Телботт. Мета його поїздки — розкрити стратегію та концепцію зовнішньої політики американської адміністрації щодо Польщі.

Під час розмови з прем'єр-міністром Польщі В.Пяльцом Телботт наголосив на тому, що США підтримують процеси демократизації й реформи у всіх державах Центрально-Східної Європи, зокрема польську економічну політику. Малеса на увазі можливість надання Польщі допомоги міжнародних фінансових організацій на господарську стабілізацію. Будемо співробітничати з США — матимемо успіх, зазначив в свою чергу Президент Польщі Л.Валенса під час зустрічі з С.Телботтом.

**Торгове
агентство АО РАФ**
реалізує мікроавтобуси РАФ з передплатною підготовкою

навіскажирні — 22038 — 7100\$
навіскажирні — 22031 — 7300\$
грузові — 3311 — 6600\$
грузопасажирські — 3311 — 7100\$
«реанімація» (под заказ) — 10000\$
«суперлюкс» — 11500\$

Возможна оплата в карбовонних через представництва по Львову.

Тел. (0322) 590-306.
Організуєм доставку покупателю.
Обрабатіть: ЛВ-1050, Латвія, Рига, ул.
Маршала, 12, тел. (0132) 22-45-39,
тел./факс (0132) 22-75-17.

До уваги мандрівників

Якщо ви хочете летіти до Латвії

Посольство Латвійської Республіки в Україні повідомляє про особливості в'їзду у вищезазначену країну повітряним транспортом. У цьому разі в'їзди можна зробити відкриваючи в аеропорту м.Риги на підставі оригіналу запрошення та дійсного закордонного паспорта. В ав'язку з цим наявність в'їзної візи у паспорті при посадці в літак не обов'язкова.

Прес-центр МЗС
України — УкрІнформ.

Фотофакт

Люди й тварини — разом дружна сім'я

Ця незвичайна «свіська» тварина «мешкає» на ранчо сім'ї Гарі й Терези Уарт у Зімбаве. Маленька гіпопотама втрапила батьків, коли їй було лише три дні від народження. Саме тоді її взяли на виховання нові «батьки». Двоє синів подружжя Уарт — Стефан та Філіп — зрадили, дізнавшись, що в них з'явилася «сестричка», і піклуються про неї. Нині бегемотиці лише кілька місяців, і поки що вона проводить час у будинку чи в саду. А коли підросте, тварину перевезуть у спеціальну волюну, збудовану для неї на території господарства сім'ї Уарт.

На знімку: маленька гіпопотама користується загальною любов'ю членів сім'ї Уарт.

Фото ІТАР-ТАРС.

У сусідів

Професіоналізм чи лояльність?

Почав роботу новий парламент Молдови. Вже у день відкриття сесії було чітко визначено його завдання. Посідаючи на результаті всенародного опитування, проведеного 6 березня, Президент М.Снегур виступив перед депутатами з промовою і відзначив, що, незважаючи на діючі політичні сили, котрі, з одного боку, намагаються затягнути Молдову до Румунії, з другого — тягнуть до «державної руки Москви», народ зробив свій вибір на користь самостійної державності. Молдова — незалежна країна, що прагне розвивати взаємовигідні зв'язки з усіма без винятку країнами як Сходу, так і Заходу.

Новий парламент, незважаючи на прихильний курсови ринкових реформ, що веде до керівництва республіки. Шодо відносин з СНД, то помітна настроєність депутата ратифікувати алма-атинську угоду, не підтримавши старим парламентом, і, як відзначив у промові Президент, «знайти місце в економічному союзі».

Та все ж як першочергові завдання парламентська більшість висунула наведення порядку у власній оеселі, тобто вирішення придністровської й гагаузької проблем, об'єднання цих регіонів створення єдиного бюджету, забезпечення обігу по всій республіці єдиної грошової одиниці — лея. Сьогодні молдавська на-

ціональна валюта має силу в центральній частині держави, а також у південних районах, компактно заселених гагаузами. Придністров'я, як і досі, блокує її проникнення на внутрішній ринок регіону і відверто чинить опір злиттю з республіканським банкетом (незважаючи на те, що і офіційний представник Президента Б.Сльциана в Кишиневі В.Басев схилив керівництво Тирасполя до цієї перспективи). В діалозі з визначення статусу Придністров'я молдавська сторона оголошує єдиний бюджет і єдину грошову одиницю як головну умову, від якої можна буде відштовхуватися і вести розмову далі.

У парламенті також було відзначено, що законопроекти, присвячені підпору і Придністров'я, депутати мають намір обговорювати вже найближчим часом.

Основне питання, що турбує сьогодні молдавське суспільство: хто увійде до нового Кабінету міністрів, формування якого буде правляча Аграрно-демократична партія (АДПМ)? За словами голови партії Д.Мошана, місце прем'єра аграрії забрали наперед, а С.Стефан, який досі очолює уряд, таким чином АДПМ прагне зберегти керівний «трикутник» республіки у нинішньому складі.

Загалом же, судячи з заяв, уряд буде оновлено на 95 відсоток. А потраплять до нового Кабінету міністрів справді професіонали чи справно принципи відбору за партійною лояльністю, покаже час.

Світлана ЧАЛА.

Кишинів.

ЛІСОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про введення в дію Лісового кодексу України

Верховна Рада України постановляє:

1. Ввести в дію Лісовий кодекс України з дня його опублікування.
2. До приведення законодавства України у відповідність із Лісовим кодексом України законодавчі та інші нормативні акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.
3. Кабінету Міністрів України:
  - разом з Комісією Верховної Ради України у питаннях екології та раціонального природокористування підготувати і подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про приведення законодавчих актів у відповідність із Лісовим кодексом України;
  - у тримісячний строк привести рішення Уряду України у відповідність із Лісовим кодексом України;
  - до кінця 1994 року забезпечити розробку і затвердження нормативних актів відповідно до компетенції Уряду України, визначеної зазначеним Кодексом;
  - до 1 липня 1994 року забезпечити перегляд і скасування міністерствами і відомствами України їх нормативних актів, що суперечать цьому Кодексу.
4. Визнати таким, що втратив чинність, Лісовий кодекс Української РСР від 13 грудня 1979 року (Відомості Верховної Ради УРСР, 1979 р., додаток до № 52, ст. 673).

Голова Верховної Ради України Л.ПЛОЩ

м. Київ, 21 січня 1994 року

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава 1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Лісове законодавство України

Лісові відносини в Україні регулюються цим Кодексом, Законом України про охорону навколишнього природного середовища, іншими актами законодавства України. Земельні, водні та гірничі відносини, а також відносини щодо охорони, використання і відтворення рослинного і тваринного світу в частині, не врегульованій цим Кодексом, регулюються відповідним законодавством України.

Стаття 2. Завдання Лісового кодексу України

Завданням Лісового кодексу України є регулювання правових відносин з метою забезпечення підвищення продуктивності, охорони та відтворення лісів, посилення їх корисних властивостей, задоволення потреб суспільства у лісових ресурсах на основі їх науково обґрунтованого раціонального використання.

Стаття 3. Поняття про ліс. Функції і значення лісів України

Ліс — це сукупність землі, рослинності, в якій домінують дерева та чагарники, тварин, мікроорганізмів та інших природних компонентів, що в своєму розвитку біологічно взаємопов'язані, впливають один на одного і на навколишнє середовище. Ліси України є її національним багатством і за своїм призначенням та місцезнаходженням виконують переважно екологічні (водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні), естетичні, виховні та інші функції, мають обмежене експлуатаційне значення і підлягають державному обліку та охороні.

Стаття 4. Лісовий фонд України

Усі ліси на території України становлять її лісовий фонд. До лісового фонду належать також земельні ділянки, не вкриті лісовою рослинністю, але надані для потреб лісового господарства. До лісового фонду не належать:

усі види зелених насаджень у межах населених пунктів, які не віднесені до категорії лісів;

окремі дерева і групи дерев, чагарники на сільськогосподарських угіддях, садибах, присадибних, дачних і садових ділянках.

Питання створення, охорони і використання насаджень, що не належать до лісового фонду, регулюються іншими актами законодавства.

Стаття 5. Землі лісового фонду України

Землі лісового фонду поділяються на:

- а) лісові:

- 1) вкриті лісовою (деревною і чагарниковою) рослинністю;
- 2) не вкриті лісовою рослинністю, які підлягають залісненню (зруби, згаріща, рідоколеса, пущирі тощо), зайняті лісовими шляхами, просіками, протипожежними розривами;
- 3) нелісові:

- 1) зайняті спорудами, пов'язаними з веденням лісового господарства, трасами ліній електропередач, продуктопроводів та підземними комунікаціями тощо;
- 2) зайняті сільськогосподарськими угіддями (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища, надані для потреб лісового господарства);
- 3) зайняті болотами і водоймами в межах земельних ділянок лісового фонду, наданих для потреб лісового господарства.

Віднесення земельних ділянок до складу земель лісового фонду, визначення їх меж проводиться в порядку, встановленому земельним законодавством.

Стаття 6. Власність на ліси

Усі ліси в Україні є власністю держави. Від імені держави лісами розпоряджається Верховна Рада України. Верховна Рада України делегує свої повноваження щодо розпорядження лісами відповідним Радам народних депутатів, що визначені цим Кодексом та іншими актами законодавства. Ради народних депутатів в межах своєї компетенції надають земельні ділянки лісового фонду у постійне користування або вилучають їх в порядку, визначеному Земельним та цим кодексами. Надання земельних ділянок лісового фонду у тимчасове користування проводиться без їх вилучення у постійних користувачів у порядку, визначеному цим Кодексом.

Стаття 7. Лісові ресурси

Лісовими ресурсами є деревина, технічна і лікарська сировина, кормові, харчові та інші продукти лісу, що використовуються для задоволення потреб населення і виробництва. Лісові ресурси за своїм значенням поділяються на лісові ресурси державного і місцевого значення. До лісових ресурсів державного значення належать деревина від рубок головного користування і живиця. До лісових ресурсів місцевого значення належать лісові ресурси, не віднесені до ресурсів державного значення.

Стаття 8. Корисні властивості лісів

Корисними властивостями лісів є їх здатність зменшувати вплив негативних природних явищ, захищати ґрунти від ерозії, регулювати стік води, попереджувати забруднення навколишнього природного середовища і очищати його, сприяти оздоровленню населення та його естетичному вихованню.

Стаття 9. Користування земельними ділянками лісового фонду

Користування земельними ділянками лісового фонду може бути постійним або тимчасовим. У постійне користування земельні ділянки лісового фонду надаються спеціалізованим лісгосподарським підприємствам, іншим підприємствам,

установам, організаціям, у яких створено спеціалізовані підрозділи (далі — постійні лісокористувачі), для ведення лісового господарства, а також для спеціального використання лісових ресурсів, потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт в порядку, передбаченому цим Кодексом. У постійне користування для цієї ж мети окремі земельні ділянки лісового фонду площею до п'яти гектарів, якщо вони входять до складу угідь селянських (фермерських) господарств, можуть також надаватися громадянам із спеціальною підготовкою. Право постійного користування земельними ділянками лісового фонду посвідчується державним актом на право постійного користування землею. У тимчасове користування за погодженням з постійними лісокористувачами земельні ділянки лісового фонду можуть надаватися підприємствам, установам, організаціям, об'єднанням громадян, релігійним організаціям, громадянам України, іноземним юридичним особам та громадянам (далі — тимчасові лісокористувачі) для спеціального використання лісових ресурсів, потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт.

Тимчасове користування земельними ділянками лісового фонду може бути: короткостроковим — до трьох років і довгостроковим — від трьох до двадцяти п'яти років.

Право тимчасового користування земельними ділянками лісового фонду оформляється договором. Форма договору на право тимчасового користування земельними ділянками лісового фонду, в тому числі на умовах оренди, і порядок його реєстрації встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 10. Оренда земельних ділянок лісового фонду

У тимчасове користування земельні ділянки лісового фонду можуть надаватися на умовах оренди. Умови оренди визначаються за згодою сторін у договорі. Орендар має переважне право на поновлення договору оренди земельних ділянок лісового фонду після закінчення строку його дії.

Стаття 11. Компетенція Верховної Ради України у галузі регулювання лісових відносин

До відання Верховної Ради України у галузі регулювання лісових відносин належить:

- 1) законодавче регулювання лісових відносин;
- 2) розпорядження лісовим фондом;
- 3) визначення основних напрямів державної політики у галузі охорони, захисту, використання та відтворення лісів;
- 4) визначення повноважень діяльності Рад народних депутатів і органів державної виконавчої влади щодо організації охорони, захисту, використання та відтворення лісів;

вирішення інших питань у галузі регулювання лісових відносин.

Стаття 12. Компетенція Верховної Ради Республіки Крим у галузі регулювання лісових відносин

До відання Верховної Ради Республіки Крим у галузі регулювання лісових відносин на її території належить:

- 1) розпорядження лісовим фондом відповідно до цього Кодексу та інших актів законодавства;
- 2) розробка і вдосконалення лісового законодавства Республіки Крим;
- 3) здійснення контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів;
- 4) надання земельних ділянок лісового фонду за межами населених пунктів у постійне користування та припинення права користування ними;
- 5) надання земельних ділянок лісового фонду за межами населених пунктів у тимчасове користування для проведення науково-дослідних робіт та припинення права користування ними;
- 6) надання земельних ділянок лісового фонду у тимчасове користування для потреб мисливського господарства та припинення права користування ними;
- 7) вирішення інших питань у галузі регулювання лісових відносин у межах своєї компетенції.

Законодавчі акти Республіки Крим у галузі регулювання лісових відносин не повинні суперечити лісовому законодавству України.

Стаття 13. Компетенція обласних Рад народних депутатів у галузі регулювання лісових відносин

До відання обласних Рад народних депутатів у галузі регулювання лісових відносин на їх території належить:

- 1) надання земельних ділянок лісового фонду за межами населених пунктів у постійне користування та припинення права користування ними;
- 2) розробка та організація виконання обласних програм розвитку лісового господарства і використання лісових ресурсів;
- 3) здійснення контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів;
- 4) віднесення лісів до категорій захисності у випадках, передбачених частиною другою статті 40 цього Кодексу;
- 5) поділ лісів за розрядами такс в порядку, встановленому законодавством;
- 6) забезпечення здійснення заходів щодо охорони і захисту лісів, ліквідації лісових пожеж, а також заборона відвідування лісів населенням, в'їзду до них транспортних засобів у період високої пожежної небезпеки в порядку, передбаченому законодавством;
- 7) організація благоустрою земельних ділянок лісового фонду і культурно-побутового обслуговування відпочиваючих у лісах зелених зон та інших лісах, що використовуються для цих цілей, а також заборона в разі потреби використання окремих лісових ресурсів;
- 8) надання земельних ділянок лісового фонду за межами населених пунктів у тимчасове користування для заготівлі деревини шляхом рубок головного користування і живиці, проведення науково-дослідних робіт та припинення права користування ними;
- 9) надання земельних ділянок лісового фонду у тимчасове користування для потреб мисливського господарства та припинення права користування ними;
- 10) вирішення інших питань у галузі регулювання лісових відносин у межах своєї компетенції.

Стаття 14. Компетенція районних Рад народних депутатів у галузі регулювання лісових відносин

До відання районних Рад народних депутатів у галузі регулювання лісових відносин на відповідній території належить:

- 1) здійснення контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів;
- 2) забезпечення здійснення заходів щодо охорони і захисту лісів, ліквідації лісових пожеж, а також заборона відвідування лісів населенням, в'їзду до них транспортних засобів у період високої пожежної небезпеки в порядку, передбаченому законодавством;
- 3) організація благоустрою земельних ділянок лісового фонду і культурно-побутового обслуговування відпочиваючих у лісах зелених зон та інших лісах, що використовуються для цих цілей, а також заборона в разі потреби використання окремих лісових ресурсів;
- 4) надання земельних ділянок лісового фонду за межами населених пунктів у тимчасове користування для заготівлі деревини шляхом рубок головного користування і живиці, проведення науково-дослідних робіт та припинення права користування ними;
- 5) надання земельних ділянок лісового фонду у тимчасове користування для потреб мисливського господарства та припинення права користування ними;
- 6) вирішення інших питань у галузі регулювання лісових відносин у межах своєї компетенції.

Стаття 15. Компетенція районних Рад народних депутатів у галузі регулювання лісових відносин

До відання районних Рад народних депутатів у галузі регулювання лісових відносин на відповідній території належить:

- 1) здійснення контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів;
- 2) забезпечення здійснення заходів щодо охорони і захисту лісів, ліквідації лісових пожеж, а також заборона відвідування лісів населенням, в'їзду до них транспортних засобів у період високої пожежної небезпеки в порядку, передбаченому законодавством;
- 3) організація благоустрою земельних ділянок лісового фонду і культурно-побутового обслуговування відпочиваючих у лісах зелених зон та інших лісах, що використовуються для цих цілей, а також заборона в разі потреби використання окремих лісових ресурсів;
- 4) надання земельних ділянок лісового фонду за межами населених пунктів у тимчасове користування для заготівлі деревини шляхом рубок головного користування і живиці, проведення науково-дослідних робіт та припинення права користування ними;
- 5) надання земельних ділянок лісового фонду у тимчасове користування для потреб мисливського господарства та припинення права користування ними;
- 6) вирішення інших питань у галузі регулювання лісових відносин у межах своєї компетенції.

Стаття 16. Компетенція районних Рад народних депутатів у галузі регулювання лісових відносин

До відання районних Рад народних депутатів у галузі регулювання лісових відносин на відповідній території належить:

- 1) здійснення контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів;
- 2) забезпечення здійснення заходів щодо охорони і захисту лісів, ліквідації лісових пожеж, а також заборона відвідування лісів населенням, в'їзду до них транспортних засобів у період високої пожежної небезпеки в порядку, передбаченому законодавством;
- 3) організація благоустрою земельних ділянок лісового фонду і культурно-побутового обслуговування відпочиваючих у лісах зелених зон та інших лісах, що використовуються для цих цілей, а також заборона в разі потреби використання окремих лісових ресурсів;
- 4) надання земельних ділянок лісового фонду за межами населених пунктів у тимчасове користування для заготівлі деревини шляхом рубок головного користування і живиці, проведення науково-дослідних робіт та припинення права користування ними;
- 5) надання земельних ділянок лісового фонду у тимчасове користування для потреб мисливського господарства та припинення права користування ними;
- 6) вирішення інших питань у галузі регулювання лісових відносин у межах своєї компетенції.

ЛІСОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

3) організація благоустрою земельних ділянок лісового фонду і культурно-побутового обслуговування відпочиваючих у лісах зелених зон та інших лісах, що використовуються для цих цілей;

4) надання земельних ділянок лісового фонду за межами населених пунктів у тимчасове користування для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та припинення права користування ними;

5) вирішення інших питань у галузі регулювання лісових відносин у межах своєї компетенції.

Стаття 15. Компетенція міських Рад народних депутатів у галузі регулювання лісових відносин

До відання міських Рад народних депутатів у галузі регулювання лісових відносин на їх території належить:

1) надання земельних ділянок лісового фонду у постійне користування та припинення права користування ними;

2) надання земельних ділянок лісового фонду у тимчасове користування для спеціального використання лісових ресурсів, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей, проведення науково-дослідних робіт та припинення права користування ними;

3) здійснення контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів;

4) забезпечення здійснення заходів щодо охорони і захисту лісів, ліквідації лісових пожеж, залучення для їх гасіння протипожежної техніки, а також заборона відвідин лісів населенням і в'їзду до них транспортних засобів у період високої пожежної небезпеки в порядку, передбаченому законодавством;

5) організація благоустрою земельних ділянок лісового фонду і культурно-побутового обслуговування відпочиваючих у лісах зелених зон та інших лісах, що використовуються для цих цілей;

6) вирішення інших питань у галузі регулювання лісових відносин у межах своєї компетенції.

Стаття 16. Компетенція селищних і сільських Рад народних депутатів у галузі регулювання лісових відносин

До відання селищних і сільських Рад народних депутатів у галузі регулювання лісових відносин на їх території належить:

1) надання земельних ділянок лісового фонду у постійне користування в межах селищ і сіл та припинення права користування ними;

2) надання в межах селищ і сіл земельних ділянок лісового фонду у тимчасове користування для спеціального використання лісових ресурсів, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей, проведення науково-дослідних робіт, а також за їх межами для заготівлі другорядних лісових матеріалів, здійснення побічних лісових користувань та припинення права користування цими ділянками;

3) здійснення заходів щодо охорони і захисту лісів, ліквідації лісових пожеж, залучення для їх гасіння протипожежної техніки, а також заборона відвідин лісів населенням і в'їзду до них транспортних засобів у період високої пожежної небезпеки в порядку, передбаченому законодавством;

4) організація благоустрою земельних ділянок лісового фонду і культурно-побутового обслуговування відпочиваючих у лісах зелених зон та інших лісах, що використовуються для цих цілей;

5) вирішення інших питань у галузі регулювання лісових відносин у межах своєї компетенції.

Стаття 17. Участь громадян та їх об'єднань, громадських комітетів і рад самоврядування у здійсненні заходів щодо охорони, захисту, використання та відтворення лісів

Громадяни та їх об'єднання, громадські комітети і ради самоврядування мають право у встановленому порядку брати участь у розгляді Радами народних депутатів питань, пов'язаних з використанням лісового фонду, а також сприяти Радам народних депутатів і спеціально уповноваженим органам державної виконавчої влади у здійсненні заходів щодо охорони, захисту, використання та відтворення лісів.

Глава 2. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛІСОКОРИСТУВАЧІВ

Стаття 18. Права та обов'язки постійних лісокористувачів

Постійні лісокористувачі мають право:

1) на ведення у встановленому порядку лісового господарства;

2) на першочергове спеціальне використання у встановленому порядку лісових ресурсів, користування земельними ділянками лісового фонду для потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей, проведення науково-дослідних робіт;

3) власності на заготовлену продукцію і доходи від її реалізації (крім доходів від реалізації продукції, одержаної від догляду за лісом та інших лісогосподарських заходів);

4) здійснювати у встановленому законодавством порядку будівництво доріг, лісових складів, пожежо-хімічних станцій, господарських приміщень та інших об'єктів, необхідних для ведення лісового господарства та використання лісових ресурсів.

Постійні лісокористувачі зобов'язані:

1) забезпечувати відтворення, охорону, захист і підвищення родючості ґрунтів, продуктивності лісових насаджень і посилення їх корисних властивостей, виконувати інші вимоги законодавства щодо ведення лісового господарства та використання лісових ресурсів;

2) дотримуватись науково обґрунтованих норм і порядку спеціального використання деревних та інших ресурсів лісу та користування земельними ділянками лісового фонду;

3) вести лісове господарство, здійснювати спеціальне використання лісових ресурсів та користуватись земельними ділянками лісового фонду способами, які б забезпечували збереження оздоровчих і захисних властивостей лісів, а також створювали сприятливі умови для їх охорони, захисту, використання та відтворення;

4) виконувати роботи, пов'язані з відведенням у натурі земельних ділянок лісового фонду для спеціального використання лісових ресурсів, потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт;

5) вести первинний облік лісів;

6) забезпечувати охорону рідкісних видів рослин і тварин, рідкісних рослинних угруповань відповідно до природоохоронного законодавства;

7) своєчасно вносити плату за використання лісових ресурсів;

8) не порушувати законні права тимчасових лісокористувачів.

Стаття 19. Права та обов'язки тимчасових лісокористувачів

Тимчасові лісокористувачі мають право:

1) здійснювати спеціальне використання лісових ресурсів, користуватись земельними ділянками лісового фонду для потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт відповідно до умов договору;

2) за погодженням з Радами народних депутатів, які надали їм у користування земельні ділянки лісового фонду та постійними лісокористувачами, у встановленому законодавством порядку прокладати дороги, обладнувати лісові склади, стоянки для автотранспорту, зводити господарські будівлі та споруди для зберігання і первинної обробки заготовленої сировини тощо.

Тимчасові лісокористувачі зобов'язані:

1) забезпечувати користування земельними ділянками лісового фонду відповідно до умов їх надання;

2) вести роботи способами, які б забезпечували збереження оздоровчих і захисних властивостей лісів, а також створювали сприятливі умови для відновлення насаджень, охорони, захисту, використання та відтворення лісів, охорони рідкісних видів флори і фауни;

3) своєчасно вносити плату за спеціальне використання лісових ресурсів;

4) не порушувати права інших лісокористувачів;

5) виконувати інші вимоги щодо регулювання порядку використання лісових ресурсів, встановлених законодавством України.

Стаття 20. Захист прав лісокористувачів

Права лісокористувачів охороняються законом і можуть бути обмежені лише у випадках, передбачених законодавчими актами.

Втручання в діяльність лісокористувачів з боку державних, господарських та інших органів і організацій зборюється, за винятком випадків, передбачених законодавчими актами. Збитки, заподіяні порушенням прав лісокористувачів, підлягають відшкодуванню в повному обсязі.

Стаття 21. Припинення права постійного користування земельними ділянками лісового фонду

Постійне користування земельними ділянками лісового фонду припиняється у випадках і порядку, передбачених Земельним кодексом України.

Стаття 22. Припинення права тимчасового користування земельними ділянками лісового фонду

Право тимчасового користування земельними ділянками лісового фонду припиняється в разі:

1) добровільної відмови від користування земельними ділянками лісового фонду;

2) закінчення строку, на який було надано право користування земельними ділянками лісового фонду;

3) припинення діяльності лісокористувачів, яким було надано право тимчасового користування земельними ділянками лісового фонду;

4) невикористання у встановлені строки лісових ресурсів, порушення правил користування земельними ділянками лісового фонду або використання їх не за призначенням;

5) користування земельними ділянками лісового фонду та спеціального використання лісових ресурсів способами, які негативно впливають на стан і відтворення лісів, призводять до погіршення навколишнього природного середовища на наданих для користування земельних ділянках лісового фонду та за їх межами;

6) систематичного невиконання у встановлені строки плати за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду;

7) вилучення у встановленому порядку наданої земельної ділянки лісового фонду.

Припинення права тимчасового користування земельною ділянкою лісового фонду проводиться Радою народних депутатів, яка її надавала, а у випадках, передбачених пунктами 4, 5, 6 частини першої цієї статті, у разі незгоди тимчасових лісокористувачів, — у судовому порядку.

Законодавчими актами можуть бути передбачені й інші випадки припинення права тимчасового користування земельними ділянками лісового фонду.

Розділ II. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ І ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ, ЗАХИСТУ, ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ

Глава 3. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ, ЗАХИСТУ, ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ

Стаття 23. Органи, що здійснюють державне управління в галузі охорони, захисту, використання та відтворення лісів

Державне управління в галузі охорони, захисту, використання та відтворення лісів здійснюють Кабінет Міністрів України, Уряд Республіки Крим, Міністерство охорони навколишнього природного середовища України та його органи на місцях, спеціально уповноважені державні органи лісового господарства, місцеві органи державної виконавчої влади та інші органи відповідно до законодавства України.

Стаття 24. Спеціально уповноважені державні органи лісового господарства

Спеціально уповноваженими державними органами лісового господарства є Міністерство лісового господарства України та його органи на місцях.

Глава 4. КОНТРОЛЬ ЗА ОХОРОНОЮ, ЗАХИСТОМ, ВИКОРИСТАННЯМ ТА ВІДТВОРЕННЯМ ЛІСІВ

Стаття 25. Завдання контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів

Контроль за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів полягає в забезпеченні дотримання всіма державними і громадськими органами, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами лісового законодавства.

Стаття 26. Державний контроль за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів

Державний контроль за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів здійснюється Кабінетом Міністрів України, Міністерством охорони навколишнього природного середовища України та його органами на місцях, іншими спеціально уповноваженими державними органами, місцевими органами державної виконавчої влади, органами місцевого та регіонального самоврядування відповідно до законодавства України.

Порядок здійснення державного контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів визначається цим Кодексом та іншими актами законодавства України.

Стаття 27. Громадський контроль за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів

Громадський контроль за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів здійснюється громадськими інспекторами охорони навколишнього природного середовища.

Повноваження громадських інспекторів визначаються положенням, що затверджується Міністерством охорони навколишнього природного середовища України.

Стаття 28. Моніторинг лісів

ЛІСОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Моніторинг лісів є складовою частиною моніторингу навколишнього природного середовища і здійснюється відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Глава 5. КОМПЕТЕНЦІЯ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ У ГАЛУЗІ УПРАВЛІННЯ І КОНТРОЛЮ ЗА ОХОРОНОЮ, ЗАХИСТОМ, ВИКОРИСТАННЯМ ТА ВІДТВОРЕННЯМ ЛІСІВ

Стаття 29. Компетенція Кабінету Міністрів України у галузі управління і контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів

До відання Кабінету Міністрів України у галузі управління і контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів належить:

- 1) здійснення державного контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів;
- 2) визначення порядку діяльності органів державної виконавчої влади щодо організації охорони, захисту, використання та відтворення лісів;
- 3) встановлення порядку поділу лісів на групи, віднесення до категорій захисності та виділення особливо захисних земельних ділянок лісового фонду;
- 4) встановлення лімітів спеціального використання лісових ресурсів державного значення;
- 5) встановлення порядку і нормативів плати за спеціальне використання лісових ресурсів і користування земельними ділянками лісового фонду;
- 6) затвердження Правил відпуску деревини на пил, рубки лісу, відтворення, охорони і захисту лісів, догляду за лісом, заготівлі технічної та лікарської сировини, інших продуктів лісу, а також користування земельними ділянками лісового фонду;

7) забезпечення розробки комплексних державних та регіональних програм у галузі охорони, захисту і відтворення лісів, підвищення їх продуктивності та раціонального використання;

8) прийняття рішень про обмеження або тимчасове припинення діяльності підприємств, установ і організацій в порядку, передбаченому законодавчими актами, в разі порушення ними лісового законодавства;

9) вирішення інших питань у галузі управління і контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів.

Стаття 30. Компетенція Уряду Республіки Крим у галузі управління і контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів

До відання Уряду Республіки Крим у галузі управління і контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів належить:

- 1) віднесення лісів до категорій захисності;
- 2) розробка і виконання разом з місцевими Радами народних депутатів республіканських програм у галузі охорони і захисту лісів, підвищення їх продуктивності, раціонального використання та відтворення;
- 3) поділ лісів за розрядами такс у порядку, встановленому законодавством;
- 4) створення і використання республіканських фондів охорони, захисту лісів і їх відтворення;
- 5) здійснення державного контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів;

6) обмеження або тимчасове припинення діяльності підприємств, установ і організацій у разі порушення ними лісового законодавства в порядку, передбаченому законодавчими актами;

7) забезпечення заходів щодо охорони і захисту лісів, ліквідації лісових пожеж, залучення до їх гасіння населення, протипожежної техніки і транспортних засобів, заборона відвідування лісів населенням і в'їзду до них транспортних засобів у період високої пожежної небезпеки в порядку, передбаченому законодавчими актами;

8) організація благоустрою земельних ділянок лісового фонду і культурно-побутового обслуговування відпочиваючих у лісах зелених зон та інших лісах, що використовуються для цих цілей, а також заборона в разі потреби використання окремих лісових ресурсів;

9) вирішення інших питань у галузі управління і контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів у межах своєї компетенції.

Стаття 31. Компетенція Міністерства охорони навколишнього природного середовища України у галузі управління і контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів

До відання Міністерства охорони навколишнього природного середовища України у галузі управління і контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів належить:

- 1) здійснення комплексного управління в галузі охорони, захисту, використання лісів та їх відтворення;
- 2) затвердження нормативів використання лісових ресурсів;
- 3) погодження проектів лімітів використання лісових ресурсів;
- 4) погодження порядку і правил щодо охорони, захисту, використання та відтворення лісових ресурсів, що розробляються Міністерством лісового господарства України;

5) погодження проектів актів законодавства щодо порядку і нормативів плати за спеціальне використання лісових ресурсів і користування земельними ділянками лісового фонду;

6) участь у розробці комплексних державних та регіональних програм у галузі охорони, захисту, використання та відтворення лісів;

7) здійснення державної екологічної експертизи проектів розміщення об'єктів розвитку лісового господарства;

8) здійснення державного контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів;

9) вирішення інших питань у галузі управління і контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів.

Стаття 32. Компетенція Міністерства лісового господарства України у галузі управління і контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів

До відання Міністерства лісового господарства України у галузі управління і контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів належить:

- 1) державне управління і контроль у галузі ведення лісового господарства у всіх лісах, здійснення єдиної технічної політики, впровадження в лісгосподарське виробництво досягнень науки, техніки, технологій і передового досвіду;
- 2) визначення основних положень, організація лісовпорядкування, ведення державного лісового кадастру, обліку лісів;

3) організація ведення лісового господарства, включаючи питання охорони, захисту, раціонального використання лісових ресурсів та відтворення лісів;

4) розробка норм, правил та інших нормативних документів у галузі охорони, захисту, використання та відтворення лісів;

5) координація роботи науково-дослідних установ у галузі ведення лісового господарства;

6) розробка та організація виконання комплексних державних і регіональних програм у галузі охорони, захисту лісів, підвищення їх продуктивності, раціонального використання та відтворення;

- 7) здійснення міжнародного співробітництва в галузі лісового господарства;
  - 8) встановлення сезонних строків початку і закінчення заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань;
  - 9) вирішення інших питань у галузі управління і контролю за охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів у межах своєї компетенції.
- Нормативні акти Міністерства лісового господарства України, видані відповідно до його компетенції, є обов'язковими для інших центральних та місцевих органів державної виконавчої влади, а також підприємств, установ, організацій та громадян.

Розділ III. ОРГАНІЗАЦІЯ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Глава 6. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ, ВИМОГИ І ЗМІСТ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Стаття 33. Завдання організації лісового господарства

Організація лісового господарства має своїм завданням забезпечувати правову і технічну регламентацію його раціонального ведення і використання лісових ресурсів залежно від природних та економічних умов, цільового призначення, місцезнаходження, породного складу лісів, а також функцій, які вони виконують.

Стаття 34. Основні вимоги щодо організації ведення лісового господарства

Державні органи та постійні лісокористувачі, які здійснюють планування, організацію, ведення лісового господарства і використання лісових ресурсів, з урахуванням господарського призначення лісів і природно-кліматичних умов, зобов'язані забезпечувати:

- збереження лісів, охорону їх від пожеж, захист від шкідників і хвороб;
- посилення водоохоронних, захисних, кліматорегулюючих, санітарно-гігієнічних, оздоровчих та інших корисних властивостей лісів з метою охорони здоров'я людей і поліпшення навколишнього природного середовища;
- безперервне, невиснажливе і раціональне використання лісів для планомірного задоволення потреб виробництва і населення в деревині та інших лісових продуктах;

розширене відтворення, поліпшення породного складу і якості лісів, підвищення їх продуктивності;

раціональне використання земельних ділянок лісового фонду;

підвищення ефективності лісгосподарського виробництва на основі єдиної технічної політики, досягнень науки і техніки.

Стаття 35. Зміст організації лісового господарства

Організація лісового господарства передбачає: ведення державного обліку лісів;

поділ лісів за групами та віднесення до категорій захисності;

виділення господарських частин (експлуатаційні, водоохоронні, захисні тощо), господарств (хвойні, твердостійні, м'яколисті тощо), господарських секцій (високопродуктивні, середньопродуктивні, низькопродуктивні, плантаційні тощо);

встановлення віку стиглості лісів, способів рубок і відтворення лісових насаджень, норм використання лісових ресурсів;

визначення системи заходів щодо охорони, захисту, раціонального використання та відтворення лісів;

здійснення інших організаційно-технічних заходів згідно з основними вимогами щодо ведення лісового господарства і використання лісових ресурсів, визначеними законодавством України.

Глава 7. ГРУПИ ЛІСІВ

Стаття 36. Поділ лісів за групами і віднесення до категорій захисності

Ліси України за екологічними і господарськими значеннями поділяються на першу і другу групи.

До першої групи належать ліси, що виконують переважно природоохоронні функції.

Залежно від переваг виконуваних ними функцій ліси першої групи належать до таких категорій захисності:

- водоохоронні (смуги лісів вздовж берегів річок, навколо озер, водоймищ та інших водних об'єктів, смуги лісів, що захищають нерестовища цінних промислових риб, а також захисні лісові насадження на смугах відводу каналів);
- захисні (ліси протизерозійні, приполюсних, захисні смуги лісів вздовж залізниць, автомобільних доріг міжнародного, державного та обласного значення, особливо цінні лісові масиви, державні захисні лісові смуги, байрачні ліси, степові переліски та інші ліси степових, лісостепових, гірських районів, які мають важливе значення для захисту навколишнього природного середовища).

До цієї категорії належать також позахисні лісові смуги, захисні лісові насадження на смугах відводу залізниць, захисні лісові насадження на смугах відводу автомобільних доріг;

санітарно-гігієнічні та оздоровчі (ліси населених пунктів, ліси зелених зон навколо населених пунктів і промислових підприємств, ліси першого і другого поясів зон санітарної охорони джерел водопостачання та ліси зон округів санітарної охорони лікувально-оздоровчих територій).

До першої групи належать також ліси на територіях природно-заповідного фонду (заповідники, національні природні парки, пам'ятки природи, заповідні урочища, регіональні ландшафтні парки, ліси, що мають наукове або історичне значення (включаючи генетичні резервати), лісоплодові насадження і субальпійські деревні та чагарникові угруповання).

До другої групи належать ліси, що поряд з екологічними мають експлуатаційне значення, і для збереження захисних функцій, безперервності та невиснажливості використання яких встановлюється режим обмеженого лісокористування.

Стаття 37. Визначення меж земельних ділянок лісового фонду, встановлення порядку ведення господарства залежно від груп лісів і категорій захисності

Під час поділу лісів на групи та віднесення до категорій захисності визначаються межі земель, зайнятих лісами кожної групи та категорії захисності. Порядок ведення господарства залежно від груп лісів і категорій захисності, використання лісових ресурсів і користування земельними ділянками лісового фонду для потреб мисливського і господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 38. Виділення особливо захисних земельних ділянок лісового фонду

У лісах першої та другої груп можуть бути виділені особливо захисні земельні ділянки лісового фонду з режимом обмеженого лісокористування.

Стаття 39. Умови поділу лісів на групи та віднесення до категорій захисності, переведення лісів з однієї групи до іншої, а також виділення особливо захисних земельних ділянок лісового фонду провадиться, виходячи з народногосподарського призначення лісів, їх місцезнаходження та виконуваних ними функцій.

Переведення лісів з однієї групи до іншої та віднесення їх до категорій захисності у зв'язку з будівництвом великих господарських об'єктів здійснюється до початку цього будівництва.

ЛІСОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Стаття 40. Органи, які здійснюють поділ лісів на групи, віднесення до категорії захисності та виділення особливо захисних земельних ділянок лісового фонду. Поділ лісів на групи, переведення їх з однієї групи до іншої, а також віднесення до категорії захисності проводиться Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Крим за поданням державних органів лісового господарства України і Республіки Крим, погодженим з державними органами охорони природи.

Віднесення лісів до державних захисних лісових смуг, захисних смуг лісів вздовж залізниць, автомобільних шляхів міжнародного, державного та обласного значення, степових перелісків, байрачних лісів, лісів населених пунктів, якщо таке віднесення не пов'язане з переведенням лісів з однієї групи до іншої, проводиться обласними Радами народних депутатів.

Виділення особливо захисних земельних ділянок лісового фонду проводиться Урядом Республіки Крим та обласними Радами народних депутатів.

Порядок поділу лісів на групи, віднесення їх до категорії захисності та виділення особливо захисних земельних ділянок лісового фонду встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 41. Встановлення віку стиглості деревостанів

Вік стиглості деревостанів визначається під час проведення лісовпорядкування або спеціальних наукових досліджень виходячи з основного цільового призначення лісів, функцій, які вони виконують, продуктивності, біологічних особливостей деревних порід, а також способів відновлення лісу і затверджується Міністерством лісового господарства України за погодженням з Міністерством охорони навколишнього природного середовища України.

Глава 8. ПЕРЕВЕДЕННЯ ЛІСОВИХ ЗЕМЕЛЬ ДО НЕЛІСОВИХ

Стаття 42. Переведення лісових земель до нелісових для використання у цілях, не пов'язаних із веденням лісового господарства, використанням лісових ресурсів і користуванням земельними ділянками лісового фонду для потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт

Переведення лісових земель до нелісових для використання у цілях, не пов'язаних із веденням лісового господарства, використанням лісових ресурсів і користуванням земельними ділянками лісового фонду для потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт, проводиться за рішенням органів, які надають ці землі у користування відповідно до земельного законодавства.

Переведення лісових земель до інших категорій проводиться за згодою відповідних державних органів лісового господарства Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя.

Стаття 43. Переведення лісових земель до нелісових для використання у цілях, пов'язаних із веденням лісового господарства, використанням лісових ресурсів і користуванням земельними ділянками лісового фонду для потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт

Переведення лісових земель до нелісових у цілях, пов'язаних із веденням лісового господарства, спеціальним використанням лісових ресурсів і користуванням земельними ділянками лісового фонду для потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт, здійснюється за дозволом відповідних державних органів лісового господарства Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя за погодженням з відповідними державними органами охорони навколишнього природного середовища.

Стаття 44. Вирішення питань про збереження або вирубування дерев і чагарників в разі переведення земельних ділянок з лісового фонду до інших категорій земель та передачі їх у власність або надання у користування для потреб, не пов'язаних з веденням лісового господарства

У разі переведення земельних ділянок з лісового фонду до інших категорій земель та передачі їх у власність або надання у користування для потреб, не пов'язаних з веденням лісового господарства, органи, що приймають такі рішення, одночасно вирішують питання про збереження або вирубування дерев і чагарників за порядком використання одержаної при цьому деревини.

Підприємства, установи, організації і громадяни, яким передаються у власність або надаються у користування земельні ділянки без права вирубування дерев і чагарників, зобов'язані забезпечити їх збереження і догляд за ними.

Якщо в подальшому виникне потреба у вирубуванні дерев і чагарників на зазначених ділянках, питання про рубку і порядок використання заготовленої при цьому деревини вирішується органом, який прийняв рішення про передачу у власність або надання у користування земельної ділянки.

Рішення про вирубування дерев і чагарників приймається за попереднім погодженням з відповідними державними органами охорони навколишнього природного середовища.

Глава 9. РОЗМІЩЕННЯ, ПРОЕКТУВАННЯ, БУДІВНИЦТВО І ВВЕДЕННЯ В ДІЮ ПІДПРИЄМСТВ, СПОРУД ТА ІНШИХ ОБ'ЄКТІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СТАН І ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ

Стаття 45. Розміщення, проектування, будівництво і введення в дію підприємств, споруд та інших об'єктів, що шкідливо впливають на стан і відтворення лісів

Під час розміщення, проектування, будівництва і введення в дію нових і реконструйованих підприємств, споруд та інших об'єктів, а також удосконалення існуючих і впровадження нових технологічних процесів та устаткування, що шкідливо впливають на стан і відтворення лісів, передбачаються і здійснюються заходи щодо усунення негативної дії шкідливих факторів, зокрема викидів і скидів забруднюючих речовин, відходів виробництва, підтоплення, осушення та інших видів негативного впливу на ліси.

Забораються введення в експлуатацію нових і реконструйованих підприємств, цехів, агрегатів, транспортних шляхів, комунальних та інших об'єктів, не забезпечених пристроями, що запобігають шкідливому впливу на стан і відтворення лісів.

Стаття 46. Визначення місць і погодження проектів будівництва підприємств, споруд та інших об'єктів, що шкідливо впливають на стан і відтворення лісів

Визначення місць будівництва підприємств, споруд та інших об'єктів, що шкідливо впливають на стан і відтворення лісів, проводиться за погодженням з місцевими Радами народних депутатів, державними органами лісового господарства, охорони навколишнього природного середовища та іншими органами відповідно до законодавства України.

Проекти будівництва зазначених підприємств, споруд та інших об'єктів підлягають екологічній експертизі у випадках і порядку, що встановлюються законодавством України.

Стаття 47. Використання земельних ділянок лісового фонду для видобування корисних копалин, прокладання кабелю, трубопроводів та інших комунікацій, здійснення бурових, підвирних та інших робіт, не пов'язаних з веденням лісового господарства

Використання земельних ділянок лісового фонду для видобування корисних копалин, прокладання кабелю, трубопроводів та інших комунікацій, здійснення бурових, підвирних та інших робіт, не пов'язаних з веденням лісового господарства, використанням лісових ресурсів і користуванням земельними ділянками лісового фонду для потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт, проводиться після надання цих ділянок для зазначених цілей в порядку, встановленому земельним законодавством України.

Зазначені роботи повинні вестись способами і методами, що не призводять до погіршення протипожежного і санітарного стану лісів та умов їх відтворення.

Розділ IV. ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ І КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ ЛІСОВОГО ФОНДУ

Глава 10. ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ

Стаття 48. Порядок використання лісових ресурсів

Використання лісових ресурсів здійснюється в порядку загального і спеціального використання.

Стаття 49. Право загального використання лісових ресурсів

У порядку загального використання лісових ресурсів громадяни мають право вільно перебувати в лісах, безкоштовно збирати для власного споживання дикорослі трави, рослини, квіти, ягоди, горіхи, інші плоди, гриби, крім випадків, передбачених законодавчими актами.

Громадяни зобов'язані виконувати вимоги пожежної безпеки у лісах, користуватися лісовими ресурсами, зазначеними у частині першій цієї статті, у строки, встановлені державними лісогосподарськими органами, і способами, що не завдають шкоди відтворенню цих ресурсів.

Стаття 50. Право спеціального використання лісових ресурсів

Спеціальне використання лісових ресурсів здійснюється в межах земельних ділянок лісового фонду, наданих для цього у користування.

Земельна ділянка лісового фонду може надаватися одному або кільком тимчасовим лісокористувачам для спеціального використання різних видів лісових ресурсів.

За умови додержання вимог законодавства України лісокористувачі мають право здійснювати такі види спеціального використання лісових ресурсів:

заготівля деревини під час рубок головного користування;
заготівля живиці;
заготівля другорядних лісових матеріалів (пень, луб, кора, деревна зелень тощо);

побічні лісові користування.

Законодавством України можуть передбачатися й інші види спеціального використання лісових ресурсів.

Стаття 51. Дозвіл на спеціальне використання лісових ресурсів

Спеціальне використання лісових ресурсів на наданій земельній ділянці лісового фонду проводиться за спеціальним дозволом — відповідно до лісорубним квитком (ордером) або лісовим квитком.

На відведених земельних ділянках лісового фонду можуть використовуватися лише ті лісові ресурси, на які видано спеціальний дозвіл.

Постійні лісокористувачі в разі спеціального використання ними лісових ресурсів і проведення рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства, зобов'язані оформляти на це дозвіл у встановленому порядку.

Форми лісорубного квитка (ордера) та лісового квитка і порядок їх видачі затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 52. Заготівля деревини

Заготівля деревини у порядку спеціального використання здійснюється під час рубок головного користування, що проводяться в стиглих деревостанах. У виняткових випадках проведення цих рубок може проводитися в пристигаючих деревостанах у лісах другої групи в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України.

Деревина заготовляється також під час рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства (рубки догляду за лісом, санітарні рубки, рубки, пов'язані з реконструкцією малолітніх молодяків і похідних деревостанів, прокладанням просік, створенням протиопожежних розривів тощо, лісовідновні рубки в деревостанах, що втрачають захисні, водоохоронні та інші корисні властивості), і під час проведення інших рубок (розчищення земельних ділянок лісового фонду, закритих лісовою рослинністю, у зв'язку з будівництвом гідрозвулів, трубопроводів, шляхів тощо).

Стаття 53. Види і способи рубок

У лісах другої групи проводяться всі види рубок способами, що спрямовані на поліпшення породного складу і продуктивності лісів, відновлення господарських цінностей деревних порід, збереження екологічних властивостей лісів і на ефективне використання їх деревних ресурсів.

У лісах першої групи, за винятком лісів, зазначених у частині третій і четвертій цієї статті, проводяться всі види рубок способами, що спрямовані на поліпшення лісового середовища, породного складу і якості лісів, на своєчасне й раціональне використання стиглої деревини та посилення захисних, водоохоронних й інших корисних властивостей лісів.

У лісах першої та другої зон окупів санітарної охорони курортів і лікувально-оздоровчих зон, першого і другого поясів зон санітарної охорони джерел водопостачання, лісах, що мають наукове або історичне значення (включаючи генетичні резервати), лісах населених пунктів, лісопаркових частинах зелених зон, лісоподольних насадженнях, державних лісових смугах, протиопожежних і приполюсних лісах, особливо цінних лісових масивах і субальпійських деревно-чагарникових угрупованнях, а також поєднаннях лісових смугах, захисних лісових насадженнях на смугах відвоювання залізниць, захисних лісових насадженнях на смугах відвоювання автомобільних шляхів, захисних лісових насадженнях на смугах відвоювання каналів допускаються тільки рубки догляду, санітарні рубки, рубки, пов'язані з реконструкцією малолітніх молодяків і похідних деревостанів, прокладанням просік, створенням протиопожежних розривів, лісовідновні рубки — в деревостанах, що втрачають захисні, водоохоронні та інші природні властивості, а також інші рубки (розчищення земельних ділянок лісового фонду, закритих лісовою рослинністю, у зв'язку з будівництвом у встановленому порядку гідрозвулів, трубопроводів, шляхів тощо).

У лісах заповідників, заповідних і рекреаційних зон національних природних і регіональних ландшафтних парків, пам'яток природи, заповідних урочищ, у виняткових випадках можуть проводитися санітарні рубки, рубки, пов'язані з реконструкцією малолітніх деревостанів та влаштуванням протиопожежних розривів, лише на підставі наукового обґрунтування і погодження з Міністерством охорони навколишнього природного середовища України.

У смугах лісів, що захищають нерестовища цінних промислових риб, лісах зон традиційної господарської діяльності і господарських зон національних природ-

ЛІСОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

них парків, у лісах регіональних ландшафтних парків, а також у гірських лісах рубки проводиться способами, що спрямовані на збереження захисних, протипожежних, водорегулюючих та інших корисних властивостей лісів.

В особливо захисних ділянках лісу може бути повністю або частково заборонено застосування окремих видів і способів рубок.

Правила рубок лісу затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 54. Порядок заготівлі деревини
Порядок заготівлі деревини встановлюється Правилами відпуску деревини на пні в лісах України, що затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 55. Особи, які здійснюють заготівлю деревини
Заготівля деревини під час проведення рубок головного користування, а також рубок, пов'язаних із веденням лісового господарства, проводиться постійними лісокористувачами, а також тимчасовими лісокористувачами, яким у встановленому порядку надано право використання заготовленої при цьому деревини.

Заготівля деревини під час проведення інших рубок на земельних ділянках лісового фонду, наданих для будівельних та інших робіт, проводиться тими юридичними і фізичними особами, яким відведено земельні ділянки лісового фонду для цих цілей, якщо в рішенні про надання ділянки не передбачено інше.

Стаття 56. Визначення розміру заготівлі деревини в порядку рубок головного користування

Планування і проведення заготівлі деревини в порядку рубок головного користування здійснюється в межах розрахункової лісоосі. Заготівля деревини в порядку рубок головного користування в розмірах, що перевищують розрахункову лісоосі, забороняється.

Стаття 57. Розрахункова лісоосі і порядок її затвердження
Розрахункова лісоосі — це щорічна норма заготівлі деревини в порядку рубок головного користування, що обчислюється під час лісовпорядкування і затверджується для кожного постійного лісокористувача і окремо за групами порід у межах груп лісів, виходячи з принципів безперервності та невиснажливості використання лісових ресурсів.

Розрахункова лісоосі для адміністративно-територіальних одиниць визначається як сума затверджених у встановленому порядку розрахункових лісоосі, вказаних у частині першій цієї статті.

Пропозиції та відповідні обґрунтування щодо розрахункової лісоосі готуються лісовпорядним підприємством і за погодженням з постійними лісокористувачами та місцевими Радами народних депутатів, які надали земельні ділянки лісового фонду у користування, подаються Міністерству лісового господарства України.

За поданням Міністерства лісового господарства України розрахункова лісоосі затверджується Міністерством охорони навколишнього природного середовища України.

Стаття 58. Внесення коректив до розрахункової лісоосі
У разі зміни меж земельних ділянок лісового фонду, віку стиглості, груп лісів, категорій захисності та інших змін, що впливають на норму заготівлі деревини в порядку рубок головного користування, до розрахункової лісоосі вносяться корективи.

Обчислення і затвердження нової розрахункової лісоосі проводиться відповідно до статті 57 цього Кодексу.

Стаття 59. Лісосічний фонд
Лісосічний фонд — це запаси деревини, призначеної для щорічної заготівлі під час рубок головного користування.

Щорічний розмір лісосічного фонду встановлюється Кабінетом Міністрів України, виходячи з розміру розрахункової лісоосі.

Визначення і передача лісосічного фонду проводиться постійними лісокористувачами відповідно до Правил відпуску деревини на пні в лісах України, передусім у стиглих і пристигаючих деревостанах, що потребують рубки за своїм станом (пошкоджені деревостани і деревостани, в яких закінчена підсочка тощо), а також ростуть на землях, які підлягають розчищенню у зв'язку з проведенням лісогосподарських заходів або передачею їх для використання в цілях, не пов'язаних із веденням лісового господарства і використанням лісових ресурсів.

Під час проведення рубок головного користування ціліші й рідкісні деревні та чагарникові породи, перелік яких визначається Правилами відпуску деревини на пні в лісах України, підлягають збереженню.

Стаття 60. Визначення розміру заготівлі деревини під час проведення рубок, пов'язаних із веденням лісового господарства, та інших рубок

Розмір заготівлі деревини під час проведення рубок, пов'язаних із веденням лісового господарства, визначається, виходячи з потреб охорони, поліпшення породного складу і якості лісів, а розмір заготівлі деревини під час проведення інших рубок — обсягом робіт, передбачених відповідними проектами або заходами.

Стаття 61. Заготівля живиці

Заготівля живиці здійснюється шляхом підсочки стиглих хвойних деревостанів, які після закінчення строків підсочки плануються до рубки, а також пристигаючих деревостанів, які до строку закінчення підсочки підлягатимуть рубці.

До закінчення строків підсочки у хвойних деревостанах, призначених для заготівлі живиці, рубки головного користування забороняються. Вирубування цих деревостанів до їх підсочки, а також дострокове вилучення їх з підсочки може допускатися, як виняток, з дозволу Міністерства лісового господарства України.

Правила заготівлі живиці, а також зони обов'язкової підсочки деревостанів визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 62. Заготівля другорядних лісових матеріалів
Заготівля другорядних лісових матеріалів для промислової переробки, розвитку лісових промислів і задоволення потреб населення повинна здійснюватися без заповнення шкоди лісу.

Порядок заготівлі другорядних лісових матеріалів встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 63. Визначення способів і встановлення строків заготівлі другорядних лісових матеріалів

Способи і строки заготівлі другорядних лісових матеріалів визначаються постійними лісокористувачами відповідно до правил, що затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 64. Побічні лісові користування

До побічних лісових користувань належать: випасання худоби, розміщення пасік, заготівля сіна, деревних соків, збирання і заготівля дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин і технічної сировини, лісової підстилки та очереу.

Здійснення побічних лісових користувань повинно проводитися без заповнення шкоди лісу.

Порядок та умови здійснення побічних лісових користувань встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 65. Заготівля сіна і випасання худоби

Заготівля сіна і випасання худоби на земельних ділянках лісового фонду забороняються, якщо це може завдати шкоди лісу.

Земельні ділянки лісового фонду для заготівлі сіна і випасання худоби щороку визначаються постійними лісокористувачами на підставі матеріалів лісовпорядкування або спеціального обмеження.

Норми випасання худоби на земельних ділянках лісового фонду встановлюються Міністерством лісового господарства України.

Заготівля сіна і випасання худоби на сільськогосподарських угіддях, що входять до складу земель лісового фонду, не належать до використання лісових ресурсів і проводяться відповідно до агротехнічних умов з урахуванням інтересів лісового господарства.

Стаття 66. Розміщення пасік
Розміщення пасік на земельних ділянках лісового фонду здійснюється без права рубок дерев і чагарників, розчищення та розорювання земельних ділянок лісового фонду і спорудження на них будівель капітального типу. Місця розміщення пасік визначаються з урахуванням умов ведення лісового господарства і спеціального використання лісових ресурсів.

Стаття 67. Заготівля деревних соків
Заготівля деревних соків проводиться в спеціально створених для цієї мети насаджень, а також деревостанах, що підлягають рубці головного користування, не раніше ніж за 10 років до рубки, а в деревостанах, що підлягають рубкам, пов'язаним із веденням лісового господарства, та іншим рубкам — за один рік до рубки.

Стаття 68. Заготівля (збирання) дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин і технічної сировини

Заготівля (збирання) дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин і технічної сировини проводиться способами і методами, що виключають виснаження наявних ресурсів і заповнення шкоди лісовому господарству.

Лісокористувачі зобов'язані здійснювати заходи, спрямовані на відновлення лісових ресурсів, зазначених у цій статті.

Стаття 69. Збирання лісової підстилки

Збирання лісової підстилки допускається в окремих випадках у лісах другої групи на земельних ділянках лісового фонду, що визначаються постійними лісокористувачами, не частіше одного разу на п'ять років на одній і тій же ділянці лісу.

Стаття 70. Заготівля очерету

Заготівля очерету проводиться на земельних ділянках лісового фонду з урахуванням збереження сприятливих умов для життя диких тварин та інтересів охорони навколишнього природного середовища.

Глава 11. КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ ЛІСОВОГО ФОНДУ ДЛЯ ПОТРЕБ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА, КУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ, РЕКРЕАЦІЙНИХ, СПОРТИВНИХ І ТУРИСТИЧНИХ ЦІЛЕЙ ТА ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ

Стаття 71. Надання права користування земельними ділянками лісового фонду для потреб мисливського господарства

Земельні ділянки лісового фонду для потреб мисливського господарства (мисливські угіддя) надаються користувачам відповідно до Закону України «Про тваринний світ».

Стаття 72. Створення сприятливих умов для життя диких тварин

Використання лісових ресурсів і проведення лісогосподарських заходів повинно здійснюватися з урахуванням збереження сприятливих умов для життя диких тварин.

Тимчасові лісокористувачі за погодженням з постійними лісокористувачами на земельних ділянках лісового фонду, наданих їм для потреб мисливського господарства, можуть створювати кормові і захисні ділянки, здійснювати інші заходи, пов'язані з веденням мисливського господарства.

Стаття 73. Регулювання чисельності диких тварин

Регулювання чисельності диких тварин на земельних ділянках лісового фонду здійснюється відповідно до Закону України «Про тваринний світ».

Стаття 74. Надання права на тимчасове користування земельними ділянками лісового фонду для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт

Право на тимчасове користування земельними ділянками лісового фонду для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт надається юридичним і фізичним особам відповідними місцевими Радами народних депутатів за погодженням з постійними лісокористувачами.

Стаття 75. Користування земельними ділянками лісового фонду в культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілях

Користування земельними ділянками лісового фонду в культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілях здійснюється з урахуванням вимог щодо збереження лісового середовища і природних ландшафтів та з додержанням правил архітектурного планування приміських зон і санітарних вимог. У лісах, що використовуються для відпочинку, лісокористувачі повинні здійснювати роботи щодо їх благоустрою. Порядок користування земельними ділянками лісового фонду в культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілях встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 76. Користування земельними ділянками лісового фонду для проведення науково-дослідних робіт

Для проведення науково-дослідних робіт відповідним лісокористувачам можуть виділятися земельні ділянки лісового фонду, на яких може бути обмежено або повністю заборонено спеціальне використання лісових ресурсів, якщо це суперечить цілям науково-дослідних робіт.

Рішення про обмеження чи заборону спеціального використання лісових ресурсів та користування цими ділянками для інших цілей приймаються місцевими Радами народних депутатів, які надають ці ділянки, за погодженням з постійними лісокористувачами.

Відшкодування збитків, пов'язаних з обмеженням чи заборону користування цими ділянками в інших цілях, здійснюється відповідно до законодавства.

Глава 12. ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ І КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ ЛІСОВОГО ФОНДУ НА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЯХ І ОБ'ЄКТАХ, В ЛІСАХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ, У ПРИКОРДОННІЙ СМУЗІ ТА В ЛІСАХ, ЩО ЗАЗНАЛИ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ

Стаття 77. Використання лісових ресурсів і користування земельними ділянками лісового фонду на природно-заповідних територіях і об'єктах

Порядок використання лісових ресурсів і користування земельними ділянками лісового фонду на природно-заповідних територіях визначається відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України».

Стаття 78. Використання лісових ресурсів і користування земельними ділянками лісового фонду у лісах населених пунктів

Ліси у населених пунктах використовуються переважно у культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілях.

ЛІСОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Заготівля деревини від рубок головного користування, заготівля живиці, деревних соків, лісової пилки, а також випасання худоби у лісах населених пунктів забороняються.

Законодавчими актами України у лісах населених пунктів може бути передбачено заборону й інших видів використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду, якщо вони несумісні з проведенням культурно-оздоровчих заходів та організацією відпочинку населення.

Стаття 79. Використання лісових ресурсів і користування земельними ділянками лісового фонду у прикордонній смузі

Використання лісових ресурсів і користування земельними ділянками лісового фонду у прикордонній смузі провадиться з урахуванням вимог режиму використання цих територій в порядку, встановленому цим Кодексом та іншими актами законодавства України.

Стаття 80. Використання лісових ресурсів і користування земельними ділянками лісового фонду в лісах, що зазнали радіоактивного забруднення

Використання лісових ресурсів і користування земельними ділянками лісового фонду в лісах, які зазнали радіоактивного забруднення, здійснюється в порядку, встановленому Законом України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», цим Кодексом та іншими актами законодавства України.

Розділ V. Відтворення лісів і підвищення їх продуктивності

Глава 13. Відтворення лісів

Стаття 81. Відновлення лісів і лісорозведення

Відновлення лісів і лісорозведення здійснюється постійними лісокористувачами.

На землях, що були вкриті лісовою рослинністю (зруби, згарища і т.ін.), здійснюється відновлення лісів, а на інших, призначених для створення лісів, землях, насамперед непридатних для використання в сільському господарстві (при, балки, піски тощо), — лісорозведення.

Землі, призначені для лісорозведення, переводяться до складу земель лісового фонду відповідно до земельного законодавства.

Обсяги і способи робіт щодо відновлення лісів та лісорозведення визначаються підставі матеріалів лісопорядкування або спеціального обстеження з урахуванням фактичних змін у лісовому фонді і стану земель, що підлягають залісненню.

Відновлення лісів та лісорозведення повинні забезпечувати розширення їх відтворення і підвищення продуктивності з метою поліпшення навколишнього природного середовища та добробуту народу України.

Стаття 82. Способи відновлення лісів і лісорозведення

Роботи, пов'язані з відновленням лісів, провадяться способами, що забезпечують створення в найкоротші строки високопродуктивних лісів з господарсько цінних деревних і чагарникових порід за спеціальними програмами і проектами, що розробляються державними органами лісового господарства.

Лісорозведення проводиться способами, що забезпечують створення лісових насаджень з високими продуктивними і захисними властивостями з метою підвищення лісистості території, запобігання ерозійним процесам, поліпшення навколишнього природного середовища.

Правила відновлення лісів і лісорозведення затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Глава 14. Підвищення продуктивності та поліпшення якісного складу лісів

Стаття 83. Заходи щодо забезпечення підвищення продуктивності лісів

З метою підвищення продуктивності лісів здійснюються: роботи з селекції, лісового насінництва і сортировпробування найбільш цінних у господарському відношенні деревних порід;

заходи, спрямовані на підвищення родючості ґрунтів (меліорація земель, заповнення водної і вітрової ерозії ґрунтів, заболоченості, засоленості та іншим процесам, що погіршують стан ґрунтів);

своєчасний та ефективний догляд за лісовими культурами;

заходи щодо найбільш повного та ефективного використання земельних ділянок лісового фонду для вирощування лісів, поліпшення їх вікової структури, зменшення площі земель, не вкритих лісовою рослинністю, зайнятих чагарниками, рідколіссям, низькоповнітими і нестійкими деревостанами, охорони лісів від пожеж та самовільних порубів, захисту від шкідників і хвороб.

Стаття 84. Заходи щодо поліпшення якісного складу лісів

З метою поліпшення якісного складу лісів повинні проводитися рубки догляду за лісом, санітарні рубки, рубки, пов'язані з реконструкцією малоцінних молодників і похідних деревостанів, лісовідновні рубки в деревостанах, що втрачають захисні, водоохоронні та інші корисні властивості, інші роботи.

Розділ VI. ОХОРОНА І ЗАХИСТ ЛІСІВ, СЛУЖБА ЛІСОВОЇ ОХОРОНИ

Глава 15. ОХОРОНА І ЗАХИСТ ЛІСІВ

Стаття 85. Організація охорони і захисту лісів

Ліси України підлягають охороні і захисту, що передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на їх збереження від знищення, пошкодження, ослаблення та іншого шкідливого впливу, захист від шкідників і хвороб, а також раціональне використання.

Забезпечення охорони та захисту лісів покладається на центральні та місцеві органи державної виконавчої влади, Верховну Раду Республіки Крим, місцеві Ради народних депутатів та постійних лісокористувачів відповідно до законодавства України.

Місцеві Ради народних депутатів, Уряд Республіки Крим для охорони лісів від пожеж:

щорічно організовують розробку і здійснення лісокористувачами заходів проти-пожежної профілактики у лісах;

залучають до гасіння лісових пожеж населення, протипожежну техніку і транспортні засоби підприємств, установ та організацій у встановленому законодавчими актами порядку;

забезпечують осіб, залучених до гасіння лісових пожеж, харчуванням та медичним обслуговуванням;

сприяють будівництву об'єктів протипожежного призначення, роботі повітряних суден авіалісоохорони;

організують через засоби масової інформації пропаганду правил протипожежної безпеки, висвітлення проблем збереження лісів;

забезпечують координацію заходів, спрямованих на охорону лісів від пожеж у межах своєї території.

Стаття 86. Обов'язки підприємств, установ, організацій та громадян, діяльність яких впливає на стан і відтворення лісів

Підприємства, установи, організації та громадяни, діяльність яких впливає на стан і відтворення лісів, зобов'язані погоджувати відповідно до законодавства України з державними органами лісового господарства, державними органами охорони навколишнього природного середовища та іншими органами проведення організаційних, санітарних, технологічних та інших заходів щодо охорони і захисту лісів.

Глава 16. ЛІСОВА ОХОРОНА

Стаття 87. Служба лісової охорони

Охорону і захист лісів на території України здійснюють:

лісова охорона спеціально уповноважених державних органів лісового господарства (далі державна лісова охорона);

лісова охорона інших постійних лісокористувачів.

Діяльність державної лісової охорони регулюється її статутом, який затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 88. Основні права і обов'язки лісової охорони

Службові особи державної лісової охорони, лісової охорони інших постійних лісокористувачів відповідно до законодавства мають право: давати обов'язкові для виконання вказівки (приписи) про усунення порушень лісового законодавства, встановленого порядку використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду, інших порушень, що можуть завдати шкоди лісу;

відвідувати безперешкодно підприємства, організації, установи для виконання контрольних функцій щодо забезпечення належної охорони та захисту лісів;

доставляти осіб, що порушують лісове законодавство, в органи внутрішніх справ, місцеві органи влади;

вилучати у осіб, що порушують лісове законодавство, незаконно добуту продукцію лісових користувань, інструменти, обладнання, транспортні та інші засоби, що були знаряддям правопорушення, а також відповідні документи;

зберігати, носити і застосовувати спеціальні засоби та зброю в порядку, передбаченому законодавством.

Службові особи лісової охорони зобов'язані:

запобігати порушенням правил охорони і захисту лісів, встановленого порядку використання лісових ресурсів і користування земельними ділянками лісового фонду та іншим діям, що можуть негативно впливати на ліс, і припиняти їх;

здійснювати заходи щодо підвищення протипожежної стійкості насаджень, запобігання виникненню, розповсюдженню лісових пожеж та їх ліквідації, а також захисту лісів від шкідників і хвороб;

сприяти лісокористувачам, яким надані земельні ділянки лісового фонду для потреб мисливського господарства, у здійсненні заходів щодо організації мисливського господарства, охорони і розведення диких звірів і птахів.

Працівники лісової охорони можуть мати й інші права і обов'язки відповідно до законодавства України.

Працівники державної лісової охорони підлягають обов'язковому державному страхуванню. Порядок страхування визначається Кабінетом Міністрів України.

Працівники лісової охорони забезпечуються форменим одягом.

Зразок форменого одягу лісової охорони встановлюється Міністерством лісового господарства України.

Розділ VII. ПЛАТА ЗА ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ ТА КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ ЛІСОВОГО ФОНДУ. ЕКОНОМІЧНЕ СТИМУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ, ЗАХИСТУ, РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ

Глава 17. ПЛАТА ЗА ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ ТА КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ ЛІСОВОГО ФОНДУ

Стаття 89. Плата за використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду

Загальне використання лісових ресурсів є безплатним.

Спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду для потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт є платним.

Плата справляється за встановленими таксами або у вигляді орендної плати чи доходу, одержаного від реалізації лісових ресурсів на конкурсних умовах.

Стаття 90. Розмір плати за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду

Розмір плати за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду, передбачене статтею 89, встановлюється, виходячи з лімітів їх використання і такс на лісову продукцію та послуги з урахуванням якості і доступності. Такси і порядок справляння таких платежів встановлюються Кабінетом Міністрів України.

У разі застосування конкурсних умов реалізації лісових ресурсів плата за них встановлюється не нижче від лічних такс.

Розмір орендної плати визначається за угодою сторін у договорі оренди, але не нижче від встановлених такс на лісові ресурси.

Ради народних депутатів в межах своєї компетенції можуть встановлювати пільги щодо справляння платежів, передбачених цим Кодексом.

Стаття 91. Розподіл платежів за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду

Платежі за спеціальне використання лісових ресурсів державного значення в розмірі 80 відсотків зараховуються до державного бюджету і 20 відсотків — відповідно до бюджету Республіки Крим та бюджетів областей.

Плата за використання лісових ресурсів місцевого значення і користування земельними ділянками лісового фонду для потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт зараховується відповідно до бюджету Республіки Крим та бюджетів місцевого самоврядування.

Ці платежі спрямовуються на виконання робіт щодо відтворення лісів, проведення лісогосподарських заходів та утримання лісів у належному санітарному стані.

Глава 18. ЕКОНОМІЧНЕ СТИМУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ, ЗАХИСТУ, РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ

Стаття 92. Економічне стимулювання охорони, захисту, раціонального використання та відтворення лісів

ЛІСОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Економічне стимулювання лісокористувачів у додержанні вимог щодо охорони, захисту, раціонального використання та відтворення лісів передбачає:

цільове виділення через державні органи лісового господарства коштів для реалізації державних, регіональних і місцевих програм ведення лісового господарства в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

фінансування лісогосподарських заходів за нормативами (цінами), диференційованими залежно від одержаних результатів, а також матеріальне стимулювання лісокористувачів за якісне проведення лісогосподарських робіт;

заохочення осіб, які виявили випадки порушення лісового законодавства і порушників, забезпечили стягнення штрафів і відшкодування матеріальних збитків, заподіяних лісовому господарству;

надання пільг лісокористувачам щодо плати за використання лісових ресурсів у разі впровадження ними технологічних процесів, устаткування, що зменшують негативний вплив на навколишнє природне середовище, а також в разі підвищення ефективності відновлення лісів, поліпшення породного складу і якості лісів, більш повного використання лісових ресурсів.

Економічне стимулювання охорони, захисту, раціонального використання та відтворення лісів здійснюється за рахунок державного бюджету або інших джерел.

Порядок економічного стимулювання охорони, захисту, раціонального використання та відтворення лісів встановлюється законодавством України.

Розділ VIII. ЛІСОВПОРЯДКУВАННЯ, ДЕРЖАВНИЙ ОБЛІК ЛІСОВОГО ФОНДУ, ДЕРЖАВНИЙ ЛІСОВИЙ КАДАСТР

Глава 19. ЛІСОВПОРЯДКУВАННЯ

Стаття 93. Лісовпорядкування та його зміст

Лісовпорядкування включає систему державних заходів, спрямованих на забезпечення ефективної охорони і захисту, раціональне використання, підвищення продуктивності лісів та їх відтворення, оцінку лісових ресурсів, а також підвищення культури ведення лісового господарства.

Лісовпорядкування на всій території України проводиться державними лісовпорядковими службами за кошти державного бюджету і за єдиною системою в порядку, встановленому Міністерством лісового господарства України за погодженням з Міністерством охорони навколишнього природного середовища.

Під час лісовпорядкування здійснюються:

- визначення меж і внутрігосподарська організація території лісового фонду, що перебуває у користуванні постійних лісокористувачів;
- виконання топографо-геодезичних робіт і спеціального картографування лісів;
- інвентаризація лісового фонду з визначенням породного і вікового складу деревостанів, їх стану, якісних і кількісних характеристик лісових ресурсів;
- виявлення деревостанів, що потребують рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства, заходи щодо відновлення лісів і лісорозведення, меліорації, охорони та захисту лісів тощо, а також визначення порядку і способів проведення цих робіт;
- обгрунтування поділу лісів на групи і віднесення їх до категорій захисності;
- обчислення розрахункової лісооск, обсягів рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства, та обсягів використання інших видів лісових ресурсів;
- визначення обсягів рубок щодо відновлення лісів і лісорозведення, охорони лісів від пожеж, захисту від шкідників і хвороб, а також інших лісогосподарських робіт;

лісобоїгичні та інші обстеження і дослідження;

авторський нагляд за здійсненням розроблених під час лісовпорядкування заходів, а також інші лісовпорядк. дії.

Стаття 94. Матеріали лісовпорядкування

У матеріалах лісовпорядкування дається комплексна оцінка ведення лісового господарства, використання лісових ресурсів, користування земельними ділянками лісового фонду, розробляються основні положення організації та розвитку лісового господарства.

Матеріали лісовпорядкування затверджуються державними органами лісового господарства за погодженням з місцевими Радами народних депутатів та органами охорони навколишнього природного середовища. Вони є основою для організації ведення лісового господарства та використання лісових ресурсів постійними лісокористувачами.

Глава 20. ДЕРЖАВНИЙ ОБЛІК ЛІСІВ І ДЕРЖАВНИЙ ЛІСОВИЙ КАДАСТР

Стаття 95. Завдання державного обліку лісів і державного лісового кадастру

Державний облік лісів і державний лісовий кадастр ведуться з метою ефективної організації охорони і захисту лісів, раціонального використання лісового фонду, відтворення лісів, здійснення систематичного контролю за якісними і кількісними змінами в лісовому фонді та забезпечення Рад народних депутатів, зацікавлених органів державної виконавчої влади, лісокористувачів відомостями про лісовий фонд.

Державний облік лісів і державний лісовий кадастр містять систему відомостей і документів про правовий режим лісового фонду, розподіл його між користувачами, якісний і кількісний стан лісового фонду, поділ лісів за групами та віднесення до категорій захисності, економічну оцінку та інші дані, необхідні для раціонального ведення лісового господарства і оцінки результатів господарської діяльності в лісовому фонді.

Стаття 96. Порядок ведення державного обліку лісів і державного лісового кадастру

Державний облік лісів і державний лісовий кадастр ведуться державними органами лісового господарства на основі матеріалів лісовпорядкування, інвентаризації, обстежень і первинного обліку лісів за єдиною для України системою на кошти державного бюджету.

Порядок ведення державного обліку лісів і державного лісового кадастру встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Розділ IX. СПОРИ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ, ЗАХИСТУ, ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЛІСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Глава 21. ВИРІШЕННЯ СПОРІВ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ, ЗАХИСТУ, ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ

Стаття 97. Порядок розгляду спорів у галузі охорони, захисту, використання та відтворення лісів

Спори у галузі охорони, захисту, використання та відтворення лісів розглядаються місцевими Радами народних депутатів, судом, арбітражним судом або третейським судом у порядку, встановленому законодавством.

Позивачі — Міністерство охорони навколишнього природного середовища України і його органи на місцях, державні органи лісового господарства та постійні лісокористувачі звільняються від сплати державного мита у справах про стягнення коштів та покриття шкоди, заподіяної державі порушенням лісового законодавства.

Спори у галузі охорони, захисту, використання та відтворення лісів розглядаються відповідно до законодавства.

Глава 22. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЛІСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Стаття 98. Відповідальність за порушення лісового законодавства

Порушення лісового законодавства тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність згідно з законодавством України.

Відповідальність за порушення Лісового законодавства несуть особи, винні у: незаконному вирубуванні та пошкодженні дерев і чагарників; знищенні або пошкодженні лісу внаслідок підпаду або недбалого поводження з вогнем;

порушенні вимог пожежної безпеки в лісах; знищенні або пошкодженні лісу внаслідок його забруднення хімічними та радіоактивними речовинами, виробничими і побутовими відходами, стічними водами, іншими шкідливими речовинами, підтопленні, осушенні та інших видах шкідливого впливу;

порушенні строків лісорозведення та інших вимог щодо ведення лісового господарства, встановлених законодавством у галузі охорони, захисту, використання та відтворення лісів;

знищенні або пошкодженні лісових культур, сіянців або саджанців у лісових розсадниках і на плантаціях, а також природного підросту та самосіву на землях, призначених для відновлення лісу;

порушенні правил зберігання, транспортування та застосування засобів захисту лісу, стимуляторів росту, мінеральних добрив та інших препаратів;

засмічення лісів побутовими відходами і покидаками; розкошуванню земельних ділянок лісового фонду і використанні їх для спорудження будівель, переробки деревини, влаштування складів тощо без належного дозволу;

самовільній заготівлі сіна та випасанні худоби на земельних ділянках лісового фонду;

порушенні правил заготівлі (збирання) лісової підстилки, дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід тощо;

заготівлі лісових ресурсів засобами, що негативно впливають на стан і відтворення лісів;

порушенні порядку використання лісоосередку фонду, заготівлі та вивезення деревини, заготівлі живиці і використання інших лісових ресурсів;

невнесенні плати за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду у встановлені строки;

знищенні та пошкодженні відмежовувальних знаків у лісах;

введенні в дію нових і реконструйованих підприємств, споруд та інших об'єктів, не забезпечених обладнанням, що запобігає негативному впливу на стан і відтворення лісів;

порушенні строків повернення земельних ділянок лісового фонду, що перебувають у тимчасовому користуванні, або невиконанні обов'язків щодо приведення їх у стан, придатний для використання за призначенням;

пошкодженні сіножатей, пасовищ і ріллі на земельних ділянках лісового фонду; знищенні або пошкодженні лісоосушувальних каналів, дренажних систем і доріг на земельних ділянках лісового фонду, а також ползахисних лісових смуг, захисних лісових насаджень на смугах відводу автомобільних доріг, захисних лісових насаджень на смугах відводу залізниць, захисних лісових насаджень на смугах відводу каналів.

Законодавчими актами України може бути встановлено відповідальність за інші порушення лісового законодавства.

Стаття 99. Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок лісового фонду

Самовільно зайняті земельні ділянки лісового фонду повертаються за їх належністю без відшкодування затрат, понесених за час незаконного користування ними. Приведення земельних ділянок лісового фонду у придатний для ведення лісового господарства стан, включаючи знесення будівель і споруд, проводиться підприємствами, установами, організаціями і громадянами, які самовільно зайняли ці ділянки, або за їх рахунок.

Стаття 100. Відшкодування шкоди, заподіяної лісу внаслідок порушення лісового законодавства

Підприємства, установи, організації і громадяни зобов'язані відшкодувати шкоду, заподіяну лісу внаслідок порушення лісового законодавства, у розмірах і порядку, визначених законодавством України.

Стаття 101. Вилучення незаконно добутої деревини та інших лісових ресурсів

Незаконно добута деревина та інші лісові ресурси підлягають вилученню. У разі неможливості вилучення незаконно добутої деревини та інших лісових ресурсів стягується їх вартість.

Стаття 102. Припинення робіт, небезпечних для природного стану лісів і їх відтворення

Місцеві Ради народних депутатів, державні органи охорони навколишнього природного середовища, лісового господарства та інші уповноважені державні органи України в межах своєї компетенції в порядку, визначеному законодавчими актами, припиняють роботи, що здійснюються підприємствами, установами, організаціями і громадянами, якщо під час їх проведення не виконуються встановлені технологічні, санітарні та інші спеціальні вимоги щодо безпеки природного стану лісів та їх відтворення.

Розділ X. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Глава 23. МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ

Стаття 103. Застосування вимог міжнародних договорів

Якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж ті, що містяться в лісовому законодавстві України, то застосовуються правила міжнародного договору.

Президент України Л.КРАВЧУК

м.Київ, 21 січня 1994 року

Друкється з комп'ютерного набору агентства «Укрінформ».

25-29 апреля 1994 года

NOWEA INTERNATIONAL

на территории Национального Выставочного Центра
(проспект Глушкова, 1)

фирма «НОВЕА Интернациональ» (г. Дюссельдорф)

совместно с Торгово-промышленной Палатой Украины
при содействии Министерства здравоохранения, Министерства экономики,
ЦБТИ легкой промышленности

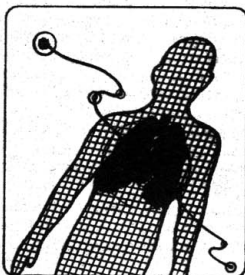
проводит Международные Специализированные Выставки

INMED'94

CONSIMEX'94

ИНМЕД-94
оборудование
для больниц
и поликлиник
(павильоны 9 и 11)

КОНСИМЕКС-94

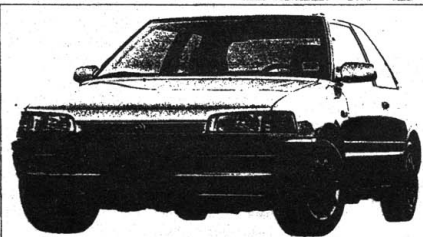
товары
народного
потребления
(павильон 12)Приглашаем специалистов.
Информация по телефону 228-06-00 в Киеве.Внимание специалистов сельского хозяйства: 23 — 27 мая 1994 г.
«НОВЕА Интернациональ» будет проводить 2-ю международную специализированную выставку «Сельхоз'94».

© ИПС-РЕКЛАМА

Наші ціни у нових умовах
Всі податки
сплачено

mazda

Оплата - у ВКВ або карбованцях

Модель	Ціна
Мазда 323, бензин	\$ 15 400
Мазда 323, дизель	\$ 15 900
Мазда 626, бензин	\$ 24 400
Мазда 626, комплекс дизель	\$ 29 900
Мікроавтобус Е2200, дизель	\$ 23 500
Мікроавтобус Е2200 швидка допомога	\$ 28 675

Наші телефони:

у Києві: (044)550-02-03; 553-28-26
у Дніпропетровську: (0562)65-47-69
у Донецьку: (0622)61-27-21
у Луганську: (0642)54-15-46
в Одесі: (0482)21-76-51
у Харкові: (0572)22-61-35

Станкостроительная фирма «Станколес»
производит и реализует:

станок комбинированный универсальный деревообрабатывающий СДК-1;
токарную приставку к станку СДК-1;
ленточно-шлифовальный станок ЛШС-2500;
патроны сверлильные до Ø 100 мм и Ø 16 мм;
пилы дисковые отрезные Ø 350 мм;
электродвигатель N = 3 кВт, n = 3000 мин⁻¹;
металлорежущий инструмент;
электродель ИЭ-1035.Э У2. 220 В, 420 Вт;
лес круглый сосновый;
карбид кальция.
Форма оплаты: любая.
Адрес: 253121, г. Киев-121, ул. Горловская, 226/228.
Тел. 566-72-64.

Горловский завод резино-технических изделий постоянно реализует 145 наименований резино-технических изделий на автомобили всех модификаций марок: ГАЗ, ЗИЛ, МАЗ, КраЗ, ЛАЗ, ПАЗ, КАВЗ, ЛиАЗ, Икарус, УАЗ, АЗЛК, частным лицам — на ГАЗ, УАЗ, АЗЛК.

Телефоны: 7-28-18, 4-32-67, 7-29-57.
Телетайп — 329112 «Альфа».
Адрес: 338010, г. Горловка Донецкой области, ул. Горловской дивизии, 62.

Предприятие «Экзотика»
предлагает новые,
экспортного исполнения,
автомобили ВАЗ
следующих моделей:

ВАЗ 21043 (1500)	5400 долл. США
ВАЗ 21053 (1500)	4700 долл. США
ВАЗ 21074 (1600)	5500 — 5600 долл. США
ВАЗ 2108 (1300)	4500 долл. США
ВАЗ 21093 (1500)	6500 долл. США
ВАЗ 21099 (1500)	7200 — 7400 долл. США
ВАЗ 21099 (1300)	6600 — 6800 долл. США

Обращаться: тел. (8-01254) 22939, 61491.

Факс (8-01254) 67903.
Адрес: ул. Смелинес, 2ц, г. Паневежис, Литва 5300.ОТКРОЕМ ФИЛИАЛ
украинской фирмы в РОССИИПОДГОТОВИМ или ПРОДАДИМ
готовую фирму в Москве
(ООО или ОА) с готовыми:

— расчетным счетом в банке;
— печатью;
— справкой налоговой инспекции.
Факс/тел. (0572) 270-037.

Литовская фирма покупает
в больших количествах су-
хое молоко и казеин. Прода-
ет табак, медикаменты, ци-
трусовые из Испании.

г. Вильнюс, тел: (8-0122)
623166, 622690
Факс (8-0122) 626435
Представитель в Москве:
тел/факс (8-095) 3347802

Коли лідер відпочивав...

Чемпіонат країни з баскетболу. Вища ліга, чоловіки. ЦСК ЗСУ (Київ) — «Шахтар-АСКО» (Донецьк) — 57:101, 88:103, «Корабель» (Миколаїв) — «ТІТ-Маріам» (Харків) — 99:81, 99:82, «Київ-Баскет» — «Азовець» (Маріуполь) — 76:70, 92:69, «Перспективний» (Нікополь) — «Дніпро» (Дніпропетровськ) — 93:87, 93:82, «БІПА-Мода» (Одеса) — «Динамо» (Дніпропетровськ) — 123:73, 123:81.

«Бувальдини Анакозла» (Київ) — лідер змагань — був вихідний, бо матч з Луганським «Спартак» він зіграв раніше. Бойовими вийшли поєдинки в Миколаєві. І це незважаючи на те, що і місцевий «Корабель» і його суперник — «ТІТ-Маріам» — уже забезпечили собі місця у вісімці, яка за системою «плей-оф» розіграє нагороду чемпіона. Миколаївці провели зустріч з натхненням і здобули шкідливі заслужені перемоги. До речі, суперником корабельців у «плей-офі» швидше за все будуть баскетболісти «Київ-Баскета».

Цей клуб — вірніше, його власник фірма «Денді» — знову організував спортивне свято в Паладі спорту. Йшла пряма телетрансляція по каналу компанії «ТЕТ», розігрували мільйони для глядачів, грав військовий оркестр. Гостинні господарі привітали головного тренера «Азовмашу» Валентина Романця з 50-річчям, вручили йому квіти, зачитали вітальні вірші.

Баскетбол був досить цікавим. Особливо в першій зустрічі, коли команди йшли, як кажуть, очко в очко. На жаль, не обійшлося без травм. Не зміг вийти на майданчик другого дня головний граючий тренер киян Андрій Підковиров. У повторній зустрічі ще в першому таймі дістав серйозне пошкодження Володимир Шевченко з «Київ-Баскета». Однак сподіватимемося, що ці гравці залікують «рани» і включаться в боротьбу, яка, безперечно, загострюватиметься з наближенням до фінішу.

Віктор ВРАНИЦЬКИЙ.

Ситуація

На табло — нулі, а на полі...

Один з лідерів чемпіонату країни з футболу — донецький «Шахтар» — матч останнього туру, як відомо, проводив у Кременчуці. Ні гостям, ні футболістам «Кременя» не вдалося провести бодай одну результативну атаку. А от пристрасней на полі було по вінця. У хід пішли навіть кулаки. Арбітр зустрічі Сергій Татуля (Київ) показав жовті картки донецьчанам Попову, Кривенчуку і Ковалю та гравцям команди господарів Троїцькому. Коли ситуація почала

набирати загрозливого характеру, він вилучив з поля Попова і його колегу по команді Матвеева, червону картку показав і Янковському («Кремень»).

Подібного випадку за останні три роки щось і не пригадо. Як повідомив нашу редакцію голова суддівського комітету ФФУ Костянтин Вихров, сьогодні випадок у Кременчуці розглядатиметься на спеціальному засіданні.

Віктор СТАНКЕВИЧ.

ПЛАСТИКОВЫЕ КАРТОЧКИ - ЭТО ДЕНЬГИ, КОТОРЫЕ ВСЕГДА С ВАМИ И НАДЕЖНО ЗАЩИЩЕНЫ.

ГОСПОДА! Вам предоставляется блестящая возможность стать обладателем самого распространенного в мире средства безналичных расчетов

ПЛАСТИКОВОЙ МЕЖДУНАРОДНОЙ КАРТОЧКИ "VISA"

"VISA" это возможность в любой точке земного шара получить наличные, приобрести товары, оплатить гостиницу, арендовать автомобиль, купить билеты и т.д.

Ждем Вас по адресу: ул. Сорова - Набережная, 5А, а также в любом отделении "Приватбанка". Телефон 78-11-35

ГОСПОДА БАНКИРЫ!

Днепропетровский коммерческий банк "Приватбанк" предлагает межбанковское сотрудничество в области краткосрочного кредитования. "Приватбанк" открывает депозитные счета банкам России, Украины и стран СНГ для размещения карбованцевых средств.

Минимальная сумма - 0,5 млрд. грн., срок размещения - 3 дня и более. Проценты начисляются ежедневно из расчета 250% годовых и перечисляются БАНКУ - КРЕДИТОРУ по первому требованию. Допускаются свободные изменения остатка средств по депозитному счету.

Заскните в Днепропетровск: (0582) 78-21-59 78-11-28 факс: (0582) 78-11-24 78-24-44

"КОРОТКИЕ ДЕНЬГИ" - ЭТО ДЕНЬГИ, КОТОРЫЕ ВСЕГДА В РАБОТЕ!

Информация о выпуске ценных бумаг акционерного общества открытого типа «Донецкий финансово-инвестиционный фонд»

Донецкий финансово-инвестиционный фонд (в дальнейшем Фонд) является акционерным обществом открытого типа: основной целью деятельности Фонда являются операции на рынке ценных бумаг и других инструментов финансового рынка в соответствии с действующим украинским и международным законодательством. Фонд зарегистрирован распоряжением № 424 от 24 апреля 1992 года исполкомом Киевского районного Совета народных депутатов Донецка.

Местонахождение Фонда: 340048, Украина, г. Донецк, пр. Титова, 9. Телефоны: 55-80-21, 55-80-62. Факс: 55-80-21.

В рамках открытой подписки на акции собственного выпуска уставный капитал Фонда на 24 февраля 1994 года составляет: 7 686 907 000 (семь миллиардов шестистот восемьдесят шесть миллионов девятьсот семь тысяч) карбованцев, из них 1 944 492 000 карбованцев — учредительный взнос, 5 742 415 карбованцев — взносы акционеров (плата за акции четырех выпусков (эмиссии)).

Расчетный счет открыт в Донецкой областной дирекции Укробанка Донецка — № 3467414, МФО 334011.

Сведения об учредителях:

1. Частная компания «Клуб — ЗТ».
2. Физические лица.

Решение об эмиссии ценных бумаг принято общим собранием акционеров (протокол № 1 от 24 февраля 1994 года).

Эмиссия ценных бумаг проводится с целью: привлекать иностранных инвестиций в приватизируемые объекты; инвестирования денежных средств в объекты приватизации;

осуществления посреднической деятельности по приватизации государственной и коммунальной собственности Украины;

содействия приватизации государственной и коммунальной собственности;

правового, организационного, консультационного и рекламного обеспечения инвестиционных процессов и эмиссии ценных бумаг;

формирования и развития рынка ценных бумаг, операций с ценными бумагами.

Предполагаемый уставный капитал 57 686 907 000 (пятьдесят семь миллиардов шестистот восемьдесят шесть миллионов девятьсот семь тысяч) карбованцев, из них 7 686 907 000 карбованцев — оплаченный уставный капитал. Уставный капитал Фонда, разделен на 7 586 907 (семь миллионов пятьсот восемьдесят шесть тысяч девятьсот семь) штук простых именных

акций и 100 000 (сто тысяч) привилегированных именных акций. 50 000 000 000 (пятьдесят миллиардов) карбованцев планируемый объем эмиссии.

Будет выпущено 50 000 000 (пятьдесят миллионов) штук простых акций:

серия А № 7 586 908 — 57 586 907. Все акции — именные. Номинальная стоимость акции 1000 (одна тысяча) карбованцев.

Аналитический баланс АО ОТ «Донецкий финансово-инвестиционный фонд» по состоянию на 1.01.1994 года.

Актив	тыс.грн.
1. Основные средства и внеоборотные активы	792 966
2. Запасы и затраты	137 824
3. Денежные средства, расчеты и пр. активы	6 474 424
Баланс	7 405 214
Пассив	тыс.грн.
1. Источники собственных средств и приравненных средств	6 102 214
2. Расчеты и прочие пассивы	1 303 000
Баланс	7 405 214

Акционеры имеют право:

получать долю прибыли Фонда, подлежащую распределению между акционерами, пропорциональную количеству выкупленных им акций;

принимать участие в Общих собраниях Фонда лично либо посредством своего представителя. Передача пр. голоса на общем собрании представителем акционера производится на основании заверенного заявления;

получать от органов управления Фонда необходимую информацию по всем вопросам, включенным в повестку дня Общего собрания, а также протокол Общего собрания или выписку из протокола;

избирать и быть избранным в органы управления и контроля Фонда;

приобретать на приоритетной основе дополнительные выпускаемые и вновь эмитированные акции, не размещенные среди учредителей;

продать свои акции через наблюдательный совет Фонда;

на долю равную количеству выкупленных акций в Уставном капитале при ликвидации Фонда.

Распространение акций Фонда начинается 10 апреля 1994 года и заканчивается 1 октября 1994 года по адресу: 340048 Украина, г. Донецк, пр. Титова, 9. Расчеты за акции принимаются как наличным, так и безналичным путем.

Голос України

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Перший заст. головного редактора А. ГОРЛОВ.
Редколегія: О. БИЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в.о. заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, С. ПРАВДЕНКО (головний редактор), Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДА (заст. головного редактора).

Адреса редакції:
252047, Київ-47,
вул. Нестерова, 4.

- ТЕЛЕФОН: для довідок — 441-88-23; телефон — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
- Рукописи не повертаємо.
- Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свидцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КІП № 1 від 18.09.1990 р.

• За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодатець. • Редакція не зважує підписи авторів публікацій. • За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Відень 48955.
Тираж 315545

Комбінат друку видавництва «Прес Україна».
12047, Київ-47, проспект Перемоги, 58.
1234567890
Зам. 0311668.

Газету набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».